

Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Verksamhetsberättelse 2018

Barnets röst ska höras

Det har gått ett antal år sedan Sverige ratificerade barnkonventionen 1990, och vi har samlat på oss mycket kunskap sedan dess. Sveriges barnrättskämpar samlas varje år på Barnrättsdagarna där den senaste forskningen inom barnrätt får träda fram i strålkastarljuset. Det bidrar till nya insikter, som dessvärre inte alltid är glädjande. Till exempel vet vi att över 40 procent av barnen har utsatts för någon typ av misshandel. Det är dessutom vanligt att barnmisshandeln sker inom familjen.

Dessa kunskaper kan vara tunga att bära på, men det är viktigt att känna till för att kunna förbättra utsatta barns livsvillkor. För Stiftelsen Allmänna Barnhuset innebär det att vi tar initiativ och bidrar till att förverkliga barnets rättigheter i praktiken. I vårt arbete är det viktigt att lyfta barnets egen röst. Barnen vill att vi vågar fråga dem om det som är svårt och otäckt, så de inte behöver stå ensamma.

I årets verksamhetsberättelse framkommer många påtagliga lärdomar där vi ser framgångsfaktorer som gör skillnad, både inom de olika utvecklingsprojekt som vi driver och inom den forskning som vi stöder. Det är ett tecken på att vi är på rätt väg, även om det finns mycket kvar att göra. Nu siktar vi mot nästa milstolpe, då barnkonventionen blir lag 2020 och sätter barnets rättigheter i en ännu starkare position. Det ser vi fram emot.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset
Linnégatan 89 C
115 23 Stockholm

Org.nr: 802000-1072

Tel: +46 8 679 60 78
Fax: +46 8 611 38 41
info@allmannabarnhuset.se

www.allmannabarnhuset.se

Barnen på bilderna har ingen koppling till innehållet i rapporten.

Anne Marie Brodén
Styrleseordförande

Cecilia Sjölander
Generalsekreterare

Innehållsförteckning

Överblick 2018.....	4
Om Stiftelsen Allmänna Barnhuset.....	6
Styrning och ledning.....	8
Organisation.....	10
Sammanfattning.....	12
Stödjer forskning.....	12
Driver utvecklingsprojekt.....	12
Sprider kunskap.....	13
Barn som upplever våld.....	16
Kartläggning av sexuella övergrepp.....	17
Forskning om sexuella övergrepp.....	20
KIBB, Kognitiv Integrerad Behandling vid Barnmisshandel.....	22
Skydd av barn och information till barn som utsatts för våld.....	26
Dags att prata om sexuella övergrepp mot barn.....	28
Stöd och behandling för barn som utsatts för sexuella övergrepp och fysiskt våld.....	30
Barns rätt till tidiga insatser.....	34
Familjecentraler.....	34
Barn i familjerättsliga konflikter.....	35
Samverkansteam.....	38
Barns och ungdomars brukarmedverkan i den sociala barnavården.....	42
Barns rätt till en god utbildning - Skolfam.....	46
BRA — Barns Rätt som Anhöriga.....	52
Forskning.....	56
Forskningsbidrag.....	58
Inkomna forskningsrapporter.....	59
Kunskapsspridning i digitala kanaler.....	60
Kunskapsspridning genom mötesplatser.....	62
Barnrättsdagarna.....	63
Barnrättstorget.....	66
Nordiska Barnavårdskongressen.....	68
Deltagande i utredning, hearing, samrådsmöten, referensgrupper och remissyttranden.....	70

Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Överblick 2018

Fokusområden

- Barn som upplever våld och eller själva utsätts för våld, sexuella övergrepp
- Barn som upplever separation eller vårdnadstvist
- Barn som placeras med fokus på deras utveckling, hälsa, skolgång och rätten till information
- Barn som är i migration
- Barn till en förälder som har missbruksproblem, psykisk sjukdom, psykisk funktionsnedsättning, en allvarlig fysisk sjukdom/skada eller som oväntat avlider

Digitala kanaler

Det mesta av verksamheten förmedlas via huvudsajten www.allmannabarnhuset.se, som under 2018 hade 35 138 unika besökare. Vi driver också webbplatser för Sätra Bruk, Skolfam, Dags att prata om, Barnrättsdagarna och Skolfam.

Sociala medier är en viktig kanal för kunskaps-spridning och ger verksamhetens målgrupper möjlighet att interagera. Stiftelsen Allmänna Barnhuset driver utöver sin egen sida på Facebook även enskilda sidor för Skolfam och Barnrättsdagarna, samt har konton på Twitter, LinkedIn och Instagram. Interaktiviteten har ökat markant från tidigare år då fler följare gillat och delat våra inlägg. Under 2018 skickades även 10 nyhetsbrev ut till Stiftelsen Allmänna Barnhusets 10 000 prenumeranter.

Forskning

Under 2018 beviljades 2 miljoner kronor i forskningsanslag till sex projekt. Fem forskningsrapporter inkom från projekt som tidigare beviljats medel. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har bedrivit forskning för ca 2,3 miljoner kronor inom ramen för utvecklingsarbete i de fem prioriterade områdena.

Publiceringar

Stiftelsen Allmänna Barnhuset producerar böcker, rapporter och filmer för att kunna sprida forskningsresultat, utbilda praktiker och stödja utsatta. Under 2018 publicerades sju publikationer och totalt 10 714 pdf:er har laddats ner från hemsidan. Sex filmer publicerades och dessa hade tillsammans över 10 000 visningar på Youtube men har även spridits vidare på sociala medier.

Mötesplatser

Stiftelsen Allmänna Barnhuset medverkade för femte gången som en av arrangörerna till Barnrättstorget. Syftet är att sprida kunskap om verksamheten och att sätta barnrättsfrågorna på agendan i Almedalen. Stiftelsen Allmänna Barnhuset deltog med fem seminarier, sex tältsamtal och åtta Lilla Almedalen tillsammans med Barnombudsmannen.

Barnrättsdagarna är världens största barnrättskonferens och den ledande mötesplatsen för barnrättsfrågor. Temat för 2018 var "Alla barns rätt till jämlika uppväxtvillkor" och samlade 1 251 deltagare som huvudsakligen arbetar i verksamheter som rör barn. Under året har Barnrättsdagarnas webbplats besökts av 20 875 unika besökare.

Utvecklingsprojekt

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under 2018 medverkat i det arbete som Region Jönköping startat, Letterbox Club Sverige, där bokpaket skickats till barn som bor i familjehem eller barn som lever i familjer med långvarigt försörjningsstöd.

EFTER BARNFÖRHÖRET

I arbetsmodellen Efter barnförhört erbjuder socialtjänsten hembesök samma dag som barnet hörts av polisen, för att säkerställa barnets rätt till stöd och information. Efterfrågan på utbildning i modellen har varit stor. Under 2018 har handboken laddats ner 484 gånger från vår webbplats och sålts i 102 exemplar.

Stöd och behandling

för barn som utsatts för sexuella övergrepp, sexuellt våld eller annat fysiskt våld

Målet är att ta fram en modell för stöd och behandling för barn som utsatts för sexuella övergrepp, sexuellt våld eller annat fysiskt våld, så att fler får det stöd och den rehabilitering de behöver. En projektplan har arbetats fram där de tre medverkande projektområdena ska pröva och utvärdera nya sätt att arbeta.

BRA-samtal är en metod för att uppfylla kraven på anhöriga barns rätt till information, råd och stöd. Samtalet ska styras av barnets frågor och därmed öppna för barnets delaktighet. Överlag är de som utbildats mycket positivt inställda till BRA-samtal som metod för att uppfylla kraven och en genomförd analys av inspelade BRA-samtal visar att det till hög grad är barnen som styr.

Webbplatsen www.dagsattprataom.se har syfte att förebygga, upptäcka och stödja barn och unga som blivit utsatta eller riskerar att bli utsatta för sexuella övergrepp. Under 2018 hade webbplatsen 20 953 unika besökare. På Facebook har filmerna kopplade till dagsattprataom.se tillsammans genererat 121 000 visningar under 2018. Under det gångna året påbörjades ett arbete med att uppdatera webbplatsen för att fortsatt hålla den aktuell.

Skolfam är idag den bäst dokumenterade modellen för att främja en gynnsam skol-utveckling för familjehemplacerade barn. Av de 191 barn som tagit del av insatsen Skolfam och slutat grundskolan, hade 79,1 % direkt behörighet till gymnasiet. Läger man dessutom till ett extra år med Skolfam är siffran uppe i 84,4 %, alltså samma som riksgenomsnittet.

Samverkansteam

för stöd till barn och föräldrar
i samband med separation

Projektåren 2014-2017 summerades och färdigställdes i en slutrapport i mars 2018. Försöksverksamheten med samverkansteam prövades i fem pilotkommuner. Syftet var att ge ett tvärprofessionellt samordnat stöd till föräldrar och barn i samband med konflikt eller separation och öka barnets delaktighet. Kontakten med barn har tagits tillvara och exempel finns att det präglat arbetet. Barns synpunkter har påverkat både föräldrars och professionellas ställningstaganden.

Målet med KIBB - Kognitiv Integrerad Behandling vid Barnmisshandel är att föräldrar som utsätter sina barn för fysisk misshandel upphör med våldet med hjälp av behandlingsmodellen. I de familjer som studerats har våldet minskat eller upphört helt och måendet har förbättrats för både barn och föräldrar. De barn som intervjuats är mycket positiva till behandlingen.

Om Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Stiftelsen Allmänna Barnhuset grundades 1633 och är idag en statlig stiftelse.

I reglementet beskrivs stiftelsens ändamål att verka för god vård och uppfostran av barn som är i behov av särskild omsorg och en i övrigt förbättrad social barnavård. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har till uppgift att bedriva, stödja eller på annat sätt främja upplysning och forskning samt pröva nya åtgärder inom området.

FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, är idag en betydelsefull utgångspunkt i Stiftelsen Allmänna Barnhusets verksamhet i att stärka barn och ungdomar i utsatta livssituationer.

Styrelsen har tagit beslut att Stiftelsen Allmänna Barnhuset ska vara en aktiv nationell aktör att initiera praktik relevant och tillämpbar forskning samt utvecklingsprojekt för att göra verklig skillnad för barn i utsatta situationer. Med en tydlig prioritering och målstyrning av verksamheten bidrar Stiftelsen Allmänna Barnhuset att Barnkonventionen omsätts i praktiken. Styrelsen har pekat ut fem prioriterade områden:

- Barnets rätt till information, stöd och behandling kring våld och sexuella övergrepp
- Barnets rätt till information och delaktighet samt stöd och utveckling i samband med separation eller vårdnadstvist
- Barnets rätt i sociala barnavården med fokus på deras rätt till utveckling, hälsa, skolgång, information och delaktighet
- Barnets rätt i migration med fokus på deras rätt till information och skolgång
- Barnets rätt till information, delaktighet och utveckling som har en förälder med psykisk- eller somatisk sjukdom, missbruk eller funktionsnedsättning

I vårt arbete tar vi alltid hänsyn till barnets rättigheter med dess grundstenar att skydda, stödja och utveckla varje barn utifrån dess förutsättningar,

. Genom artikel 6 om barnets rätt till utveckling har vi särskilt inriktning på förebyggande och främjande insatser i våra ovanstående områden.

Barn har rätt att växa upp med bästa möjliga hälsa under trygga och goda förhållanden och att skyddas mot alla former av utnyttjande och övergrepp. Barn som upplever våld eller själva utsätts för våld och sexuella övergrepp riskerar att utveckla psykisk ohälsa som påverkar deras utveckling. Barn som har en förälder med svår psykisk sjukdom eller somatisk sjukdom, missbruk och funktionsnedsättning är en annan identifierad riskgrupp.

Barn som blir omhändertagna av samhället på grund av omsorgssvikt eller av eget beteende har många gånger växt upp med erfarenheter av våld och eller sexuella övergrepp. När samhället griper in och omhändertar och placerar ett barn ska det ske utifrån barnets bästa och barnet ska ges bästa möjliga förutsättningar.

Varje barn är expert på sitt liv och en viktig del i varje människas utveckling är att få uttrycka sina upplevelser och erfarenheter och att bli tagen på allvar. Vuxnas ansvar är att möjliggöra barnets inflytande och delaktighet

genom att våga se, våga fråga, våga lyssna och agera i alla frågor som berör barn. Därför är artikel 12 om barnets rätt till inflytande och delaktighet en viktig del i alla våra målområden.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset samverkar med ett stort antal aktörer och verksamheter inom kommuner, landsting/regioner, statliga myndigheter, universitet, högskolor och idéburen sektor. Bland annat genom att stödja forskning, bedriva metodutveckling, öka kompetensen hos professionella som möter barn samt att påverka beslutsfattare.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset kommunicerar sina prioriterade frågor med stöd av fakta från forskning och praktik. Exempel på detta är Stiftelsen Allmänna Barnhusets webbplatser och sociala kanaler där vi informerar om aktuell forskning, utbildning och utvecklingsprojekt samt sprider kunskap via rapporter och filmer.

Mötesplatser som Barnrättstorget, Barnrättsdagarna och andra arrangemang av konferenser och seminarier samt rundabordssamtal och direkta dialoger med aktuella aktörer är en annan form av

spridning av våra prioriterade frågor.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset är förvaltare av Stiftelsen Stockholmsfonden. Enligt stadgarna ska avkastningen från Stockholmsfonden komma barn i Stockholms Stad tillgodo som bidrag för sådan barnavårdande verksamhet som avses i Stockholmsfondens stadgar.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset är förvaltare av avkastningen på kapitalet i Wennerqvistska fonden. Enligt fonden ska medel gå till "invalidiserade, hjälpbehövande barn och ungdomar under 21 år, vilka ej erhålla fortlöpande understöd av kommun eller är omhändertagna av barnavårdsnämnd".

Inom ramen för Stiftelsen Allmänna Barnhuset ägs och förvaltas två fastigheter i Stockholm som en långsiktig investering för att ge betydande avkastning liksom nedanstående bolag.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har två helägda dotterbolag, Sättra Bruk AB och Allmänna Barnhuset i Stockholm AB.

Styrning och ledning

Stiftelsen Allmänna Barnhuset är moderstiftelse i en koncern med de två helägda dotterbolagen Sättra Bruk AB och Allmänna Barnhuset i Stockholm AB. Under 2018 har styrelsen tagit flera strategiska beslut för att Stiftelsen Allmänna Barnhuset ska vara en aktör som bidrar med att omsätta barnkonventionen i praktiken.

Styrelsen har beslutat att förutom att använda avkastning, att även använda en del av det egna kapitalet för underhåll av fastigheter samt för att stimulera forskning inom Stiftelsen Allmänna Barnhusets egna utvecklingsprojekt. Styrelsen har beslutat att långsiktigt prioritera utveckling och spridning av följande: Skolfam, Letterbox Club i Sverige, Samverkansteam, BRA-samtal, KIBB, Efter barnförhöret, Dags att prata om och våld mot barn.

En förutsättning för Stiftelsen Allmänna Barnhuset att ge medel till forskning och bedriva utvecklingsprojekt är en god och stabil ekonomi. Under 2018 har styrelsen prioriterat omfattande underhåll och investeringar för att öka avkastning på sina två ägda fastigheter, Fasaden och Geten.

Fastigheter

Under 2018 har styrelsen omsatt och tagit flera strategiska beslut kring de två ägda fastigheterna Fasaden och Geten.

I fastighet Geten byggs en butikslokal om till en kontorslokal. Arbetet påbörjas under 2018 och beräknas klart i juni 2019. I samband med ombyggnaden av butikslokalen till kontorslokal uppdagades att även gårdsbjälklaget behöver byggas om då det finns risk för inläckage till den blivande kontorslokalen samt den övriga källaren. Styrelsen fattade beslut om renovering av gårdsbjälklaget i december 2018.

Under 2017 fattade styrelsen beslut om en ombyggnad av vinden till fyra lägenheter inklusive flytt av förråd från vind till källare samt bygge av ett nytt tak till fastigheten Geten. Projekteringen påbörjades under 2017 och byggnationerna påbörjades under 2018. Projektet beräknas klart till mars 2019.

Under 2018 fattade styrelsen beslut att genomföra en fönsterrenovering i fastigheten Fasaden. Arbetet påbörjades under 2018 och beräknas vara slutförd i februari 2019.

Allmänna Barnhuset i Stockholm AB - utbildning, konferenser och bokförsäljning

Allmänna Barnhuset i Stockholm AB bedriver sedan 2015 utbildning, konferens och bokförsäljning. Bolaget har sin verksamhetsgrund i det reglemente som styr moderstiftelsen, Stiftelsen Allmänna Barnhuset, att verka för god vård och uppfostran av barn i utsatta situationer. Barnkonventionen är en betydelsefull utgångspunkt i bolagets verksamhet.

Allmänna Barnhuset i Stockholm AB:s verksamhet delas upp i följande kategorier:

- Utbilda för att ge teoretiska kunskaper
- Utbilda för att nå ut med praktiska färdigheter
- Utbilda fram till licens
- Lyfta frågor kring barnrättsperspektivet
- Sprida resultat från Stiftelsen Allmänna Barnhusets forskning och metodutveckling

Under 2018 har bolaget fortsatt att utveckla sin verksamhet. Allmänna Barnhuset i Stockholm AB har genomfört fyra konferenser under 2018:

- Stöd till barn och föräldrar i samband med separationer.
- Skolfams nationella konferens.
- Våga se, våga agera - En konferens om våld och övergrepp mot barn.
- Barnrättstorget i Almedalen.

Allmänna Barnhuset i Stockholm AB har genomfört tre utbildningar inom ramen för KIBB-utbildning (Kognitiv integrerad behandling vid barnmisshandel), tre utbildningar avseende BRA-samtal (barns rätt som anhöriga) samt en utbildning för regionala utbildare i BRA-samtal.

En ny utbildning, Efter Barnförhöret, har tagits fram och genomförts vid ett tillfälle under 2018.

Tre föreläsningar har genomförts inom ämnet Handledning, Dags Att Prata om.

Allmänna Barnhuset i Stockholm AB har under året tryckt upp nya upplagor av BRA guiden, KIBB-manualen, Rättighetsbärare eller problembärare? samt Barn med föräldrar på olika håll.

Allmänna Barnhuset i Stockholm AB har även producerat två nya böcker för försäljning:

- En del av verkligheten
- Slutrapport Samverkansteam

Sätra Bruk AB

Sätra Bruk AB är en långsiktig investering sedan 1935 som syftar till att ge en betydande avkastning till Stiftelsen Allmänna Barnhuset. Sätra Bruk AB bedriver skogsbruk, jordbruk, gäst- och konferensverksamhet, kraftproduktion vid tre mindre kraftverk, förvaltning av värdepapper samt fastighetsförvaltning. Sätra Bruk ligger i Västergötland.

Under 2018 har styrelsen för Sätra Bruk fattat flera strategiska beslut såsom:

- Upphandling av ny skogsförvaltare, Södra Skogsägarna med start den 1 januari 2019.
- Fyra av fem jaktarrenden är upphandlade med start juli 2018. Det femte jaktarrendet upphandlades med start juli 2019.
- Anläggning av en ny fiskväg så kallat omlöp kring Herrgårdsdammen påbörjades under hösten 2018.
- Upprustning av gäst- och konferensverksamheten samt införande av nytt IT- och bokningssystem.

Under 2018 har styrelsen för Sätra Bruk AB och moderstiftelsen haft ett möte tillsammans för att diskutera gemensamma strategiska frågor.

Sätra Bruk har som ambition att vara en viktig mötesplats för barnrättsfrågor med fokus på barn i utsatta situationer. Under året har flera utbildningar genomförts på Sätra Bruk däribland utbildning i KIBB, BRA-samtal och utvecklingsdagar för Skolfam. Flera aktörer från kommuner, regioner och landsting har mötts på Sätra Bruk för erfarenhetsutbyten och kompetensutveckling.

Organisation

Stiftelsen Allmänna Barnhuset leds av en styrelse med en ordförande och sex ledamöter, varav tre ska vara forskare samt tre ska vara politiker. Ordföranden och ledamöterna utses av regeringen och har en mandatperiod på fyra år. Regeringen har förordnat följande styrelse för Stiftelsen Allmänna Barnhuset fram till 31 december 2021.

Styrelse 2018

Ordförande

Anne Marie Brodén

Ledamöter

Boel Andersson Gäre

Ulrika Heie

Per-Inge Lidén

Fredrik Lundh Sammeli

Marie Sallnäs

Lars Svedberg

Styrelsen har haft åtta möten under 2018.

Generalsekreterare

Cecilia Sjölander

Medarbetare 2018

Bengt Söderström,
Ellinor Åslin Hägg,
Johan Radix, Marianne
Gabrielsson, Marie Grahm, Martina Svensson,
Monica Achá Sonesson,
Rikard Tordön, Solveig Dalgrund, Susanne
Björk, Åsa Landberg och Åsa Lundström
Mattsson och Philippa Hultkvist.

Vision

”Barn som lever i utsatta livssituationer ska ges samma möjligheter till goda uppväxtvillkor som andra barn.”

1

Stödjer forskning

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar årligen ut medel till forskning som är fokuserad på barn- och ungdomsfrågor med social och psykosocial inriktning. Vi stöttar forskning som bedöms vara till nytta för samhället och/eller den sociala praktiken.

2

Driver utvecklingsprojekt

Stiftelsen Allmänna Barnhuset driver olika utvecklingsprojekt. Det kan t.ex. handla om att samla och sprida kunskap inom olika ämnesområden, stödja utvecklingsarbete av behandlingsmetoder, gruppverksamhet och socialt arbete som rör barn och ungdomar.

3

Sprider kunskap

Stiftelsen Allmänna Barnhuset ger ut böcker och rapporter i frågor som rör socialt utsatta barn och unga. Böckerna/rapporterna är huvudsakligen kunskapssammanställningar inom ett särskilt område, eller redovisningar av forskningsprojekt. Vi ordnar också konferenser, seminarier och utbildningar för att sprida kunskap från aktuell forskning.

Sammanfattning

2018 har varit ett händelserikt år med flera strategiska beslut från styrelsen som innebär en tydlig verksamhetsinriktning. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under 2018 arbetat för att barnkonventionen ska bli lag, som är en viktig utgångspunkt i vårt arbete.

För att bidra till att barnkonventionen omsätts i praktiken har styrelsen pekat ut några prioriterade områden för år 2018: Barn i sociala barnavården, Våld mot barn, Barn till föräldrar som separerar och Barn som anhöriga. Forskning och utvecklingsprojekt har varit grunden för spridning av kunskap på mötesplatser och i våra digitala kanaler samt deltagande i samråd, referensgrupper och svar på remisser.

Avkastning på kapital och bolag är en förutsättning för verksamheten men även medel från andra aktörer. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har ansökt om och delvis beviljats medel från regeringen kring studier för våld mot barn, utveckling av modell för stöd och behandling till barn som utsatts för våld och sexuella övergrepp, Samverkansteam – insatser för barn och föräldrar vid separation samt Dags att prata om sexuella övergrepp.

Stödjer forskning

Under 2018 inkom fem forskningsrapporter till Stiftelsen Allmänna Barnhuset som berörde intervjumetoder för små barn, ungdomar i social och ekonomisk utsatthet och barn som bevittnat våld.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under 2018 beviljat 2 miljoner kronor i forskningsanslag till sex projekt inom områden som barn i samhällsvård, barn i riskmiljöer och ensamkommande barn.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har inom ramen för utvecklingsarbeten i de fem prioriterade områdena bedrivit forskning för ca 2,3 miljoner kronor. Forskningen rör bland annat samtalsstöd till barn i osäkra boendeförhållanden, stöd och behandling och våld mot barn.

Driver utvecklingsprojekt

Stiftelsen Allmänna Barnhuset medverkar till att förverkliga barnets rättigheter i Sverige genom flera utvecklingsprojekt.

Skolfam är idag den bäst dokumenterade modellen för att främja en gynnsam skolutveckling för familjehemplacerade barn. Då Skolfams rapport skrevs i september 2018 var 25 kommuner anslutna till Skolfam.

KIBB – Kognitiv Integrerad Behandling vid Barnmisshandel, är en behandlingsmodell för familjer där det förekommit barnmisshandel. Datainsamlingen i forskningsprojektet har avslutats och resultaten är genomgående positiva. I de familjer som studerats har våldet minskat eller upphört helt och måendet har förbättrats för både barn och föräldrar. De barn som intervjuats är mycket positiva till behandlingen och den har visat sig fungera

bra och ge goda effekter även för barn till föräldrar födda utanför Norden. I slutet av 2018 hade 167 personer från 47 kommuner avslutat utbildningen.

Webbplatsen *www.dagsattprataom.se* informerar om sexuella övergrepp, med syfte att förebygga, upptäcka och stödja barn och unga som blivit utsatta, eller riskerar att bli utsatta för sexuella övergrepp. Under 2018 har det pågått ett arbete med att utvärdera den handledning för skolpersonal som lanserades 2017. Den skickades till samtliga skolor i Sverige.

Inom projektet *BRA - Barns rätt som anhöriga* genomfördes två utbildningar i BRA-samtal och en tredje påbörjades. Överlag är de som utbildats mycket positivt inställda till BRA-samtal som metod för att uppfylla kraven på anhöriga barns rätt till information, råd och stöd och lyfts fram som ett bra stöd i arbetet.

Under 2014-2017 drev Stiftelsen Allmänna Barnhuset försöksverksamheten *Samverkans-team för barn och föräldrar i samband med separation*. Målet var att utveckla bättre anpassade arbetsmodeller som involverade både föräldrar och barn i processen i syfte att uppnå en trygg relation mellan barn och föräldrar. En slutrapport sammanställdes i mars 2018 med goda resultat och väckte internationell uppmärksamhet bland annat av föreningen AFCC (Association of Family and Conciliation Courts) samt brittiska Relate (Relationship support for everyone).

Under 2017 beviljades medel från regeringen för att utveckla en modell för *stöd och behandling till barn som utsatts för sexuella övergrepp, sexuellt våld eller annat fysiskt våld*, så att fler barn får det stöd och den rehabilitering de behöver. Projektet är en försöksverksamhet i tre regioner (Gävleborg, Jönköping och mellersta Skåne). Dessutom deltar två tilläggsområden i projektet: Gotland

och centrala och västra Östergötland.

Letterbox Club är ett samarbete med Region Jönköping och baseras på den engelska modellen med samma namn, med syfte att stimulera och väcka barnens lust att läsa, räkna och lära sig, genom att skicka paket med böcker, spel och skrivmaterial till dem. 2018 var det 400 barn som deltog i Letterbox Club, där mottagarna var barn som bor i familjehem och barn som lever i familjer med långvarigt försörjningsstöd.

Under 2018 fortsatte Stiftelsen Allmänna Barnhuset att sprida arbetsmodellen *Efter Barnförhöret*. Sex heldagarsutbildningar med sammanlagt drygt 100 deltagare och flera föreläsningar har genomförts under året. Efterfrågan på utbildningen är mycket stor och fler utbildningar planeras 2019.

Hösten 2018 beviljades Knas hemma tillsammans med Stiftelsen Allmänna Barnhuset medel till ett treårigt projekt från Arvsfonden för att ta fram en utbildning för ungdomar som är placerade. Det övergripande målet för projektet är att skapa en nationell utbildning för att de ska få god kännedom om sina rättigheter, ha goda möjligheter att påverka villkoren kring sin placering och känna sig delaktiga och få sina röster hörda. De ska även få kunskap om vart de kan vända sig om något inte fungerar som det är tänkt i placeringen.

Sprider kunskap

Under året har Stiftelsen Allmänna Barnhuset anordnat, närvarat och deltagit på olika mötesplatser, som en del i uppdraget som kunskapsspridare. Stiftelsen publicerar och sprider också kunskapsmaterial i form av rapporter, böcker och filmer.

Mötesplatser

Stiftelsen Allmänna Barnhuset deltog i referensgruppen samt medverkade under

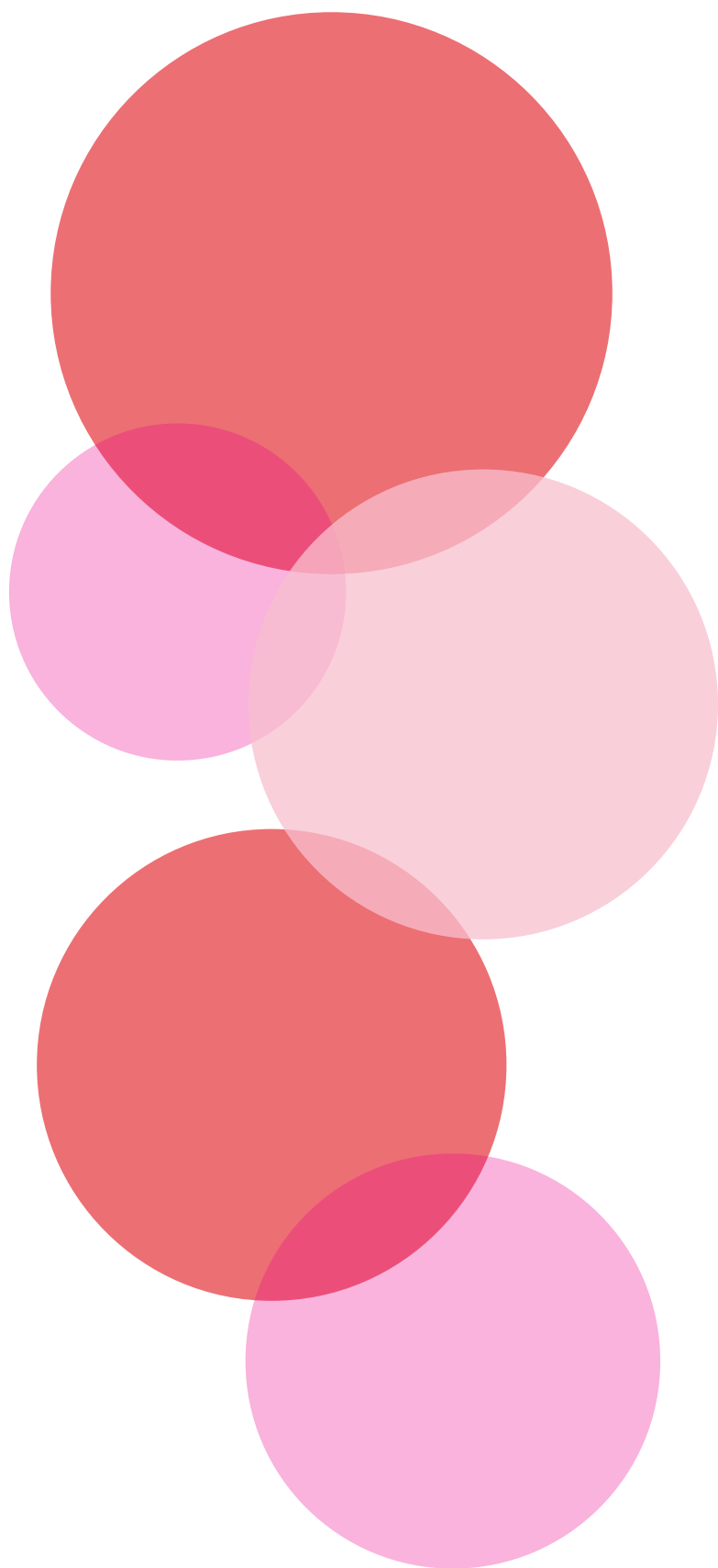
konferensen *End Violence Against Children Solutions Summit* i Stockholm som arrangerades av Sveriges regering i samarbete med WePROTECT, Global Alliance och Globala partnerskapet mot våld mot barn som samlade ministrar, ungdomsdelegater och representanter på hög nivå från FN-organ, civilsamhället, den akademiska världen och privat sektor från 67 länder. Samtliga deltagare fick publikationen *Violence against Children in Sweden 2016*.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset arrangerade i februari ett livesant seminarium på tema våld mot barn. Syftet med seminariet var att sprida kunskap från de forsknings- och utvecklingsprojekt som vi bedriver. Dessutom fanns utgångspunkt i FN:s globala utvecklingsmål, Agenda 2030, där ett av målen är att våld mot barn ska upphöra.

Under *Barnrättsdagarna* 2018 lyftes nationella, regionala och lokala exempel på hur vi kan säkerställa att alla barn får sina rättigheter tillgodosedda utifrån deras behov för att de ska ges grundförutsättningarna för att delta i samhället på lika villkor enligt barnkonventionen och svensk lagstiftning.

Barnrättstorget är den självklara mötesplatsen för kunskapsspridning och kunskapsutbyte om barnrättsfrågor i Almedalen och anordnas i samarbete med Barnombudsmannen. Förutom att delta på plats kunde man också välja att se alla Stiftelsen Allmänna Barnhusets egna seminarier som livesändes på Facebook. Totalt har våra livesända seminarier och panelsamtal haft 10 942 visningar på Facebook.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset är medlem i det nordiska samarbetet för Den Nordiska Barnavårdskongressen, The Nordic Congress on Child Welfare, sedan 1965. Förra året genomfördes sammankomsten i Reykjavik, Island den 5–7 september med ca 400 deltagare från de nordiska länderna. Titel för kongressen var *Safety for Children: New*

thinking – New approaches. Tanken är att de nordiska länderna har mycket gemensamt och att vi kan lära av varandra både vad gäller forskning, praktik men också hur barnets rättigheter tas tillvara.

Nordiska Föreningen mot Barnmisshandel och Omsorgssvikt (NFBO) arrangerade den tionde nordiska konferensen på Färöarna om barnmisshandel och omsorgssvikt. Stiftelsen Allmänna Barnhuset deltog med flera presentationer; om Stöd och behandlingsprojektet, om våld mot barn och unga som inte får bestämma över sina egna liv, om barn och sexuella övergrepp på nätet, samt om varför det är så svårt att berätta om sexuella övergrepp. Forskare presenterade också resultat från effektutvärderingen av KIBB.

Konferensen *Våga se, Våga agera* hölls i Södertälje med syftet att skapa ett tillfälle för praktiker som jobbar med barn att stärka sina kunskaper om hur man identifierar barn som far illa, men också vilket stöd och vilken behandling som finns att tillgå när ett barn har farit illa. Det var också tänkt som en mötesplats för deltagarna att nätverka och utbyta kunskaper inom området för våld och sexuella övergrepp mot barn.

Genom sociala medier skapas dessutom möjligheten att få mer personliga relationer med verksamhetens målgrupper och följare. Stiftelsen Allmänna Barnhuset sprider kontinuerligt information om pågående verksamhet via sociala medier, inte sällan genom bilder och mer personliga texter om verksamheten. Interaktiviteten i sociala medier, Facebook och Twitter, ökade markant under 2018.

Publikationer

Det mesta av verksamheten förmedlas via huvudsajten www.allmannabarnhuset.se. Under året 2018 har vi haft 35 138 unika besökare på webbplatsen som laddat ner 10 714 av Stiftelsen Allmänna Barnhusets pdf:er. Vi sprider också kunskapen vidare ut

till en större krets via våra sociala kanaler, framförallt på Facebook och Twitter, där följarna ständigt ökar för varje år och blir allt mer interaktivt engagerade.

Under 2018 spreds flertalet aktuella skrifter i stor omfattning via hemsidan, på konferenser och utbildningar, många inom området våld mot barn:

- Våld mot barn 2016 - en nationell studie (finns även på engelska)
- Våld löser inget! (finns även på engelska)
- Slutrapport Samverkansteam - för stöd till barn och föräldrar i samband med separation
- Implementing and evaluating the CPC-CBT intervention in a Swedish context (en utvärdering om KIBB på engelska)
- Det är mitt liv! Om sambandet mellan barnmisshandel och att inte få välja sin framtida partner
- Den bästa och svåraste uppgiften i världen - barnuppfostran och konflikthantering bland föräldrar i Sverige 2017
- PROMISE Uppföljningsverktyg för Barnahus
- Skolfams årsrapport 2018
- Guide för BRA samtal (nyutgåva)

Utöver publikationerna har Stiftelsen Allmänna Barnhuset även lanserat ett antal filmer i utbildningssyfte kring temat våld mot barn, som främst riktar sig till allmänheten. Dessa har sammanlagt 10 000 visningar.

Barn som upplever våld

Barnrättskommittén har kritiserat Sverige för de stora lokala skillnaderna i stöd till barn i socialt utsatta situationer.¹ I Barnrättskommitténs Allmänna kommentar nr 13, om barns rätt till frihet från alla former av våld lyfter man fram att ett heltäckande utbud av tjänster ska göras tillgängliga och att behandling är en av de tjänster som måste ske för att ”främja fysisk och psykisk rehabilitering samt social återanpassning” för barn som utsatts för våld.²

Barnrättskommittén rekommenderar att Sverige stärker åtgärderna för att ge adekvat stöd till alla barn som utsatts för våld genom bland annat åtgärder för tidig upptäckt, föräldraprogram för föräldrar som riskerar att utsätta barn för våld och rådgivning och stöd till alla drabbade barn så att de kan rehabiliteras och återintegreras.³ Våldsutsatta barns rätt att bli hörda (artikel 12) förutsätter att barn informeras om rätten att bli hörd och att växa upp utan våld.⁴ Utbildningsåtgärder rekommenderas för att skydda barn mot våld, bland annat att barn får korrekt, tillgänglig och åldersanpassad information.⁵

Barnrättskommittén konstaterar att barn som utsatts för våld eller övergrepp ofta har svårt att få den rehabilitering och den psykiska hälsovård de har rätt till.⁶ De rekommenderar att regeringen ser till att barn som utsatts för våld och övergrepp har tillgång till lämplig vård.⁷ Barn med funktionsnedsättning (artikel 23) är mer utsatta än andra barn för alla sorters övergrepp och särskilda åtgärder rekommenderas för att säkerställa deras rehabilitering.⁸

I Agenda 2030 handlar ett av de 17 globala målen om att främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva, och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer. Målen har antagits av FN:s samtliga medlemsländer. Ett av delmålen är att eliminera övergrepp, utnyttjande, människohandel och alla former av våld eller tortyr mot barn. Sverige har anslutit sig till Globala partnerskapet mot våld mot barn som ett så kallat vägvisarland (pathfinding country), och har genom det åtagit sig att påvisa framgångsrika lösningar för att eliminera våld mot barn i olika miljöer.

WHO har tagit fram sju strategier som syftar till att eliminera allt våld mot barn.⁹ Strategierna är: Implementation and enforcement of laws; Norms and values; Safe environments; Parent and caregiver support; Income and economic strengthening; Response and support services; samt Education and life skills.

1 CRC/C/SWE/Q/5 punkt 3

2 CRC/C/GC/13 punkt 52

3 CRC/C/SWE/CO/5 punkt 28

4 CRC/C/GC/12

5 CRC/C/GC/13 punkt 44(b)

6 CRC/C/SWE/CO/5 punkt 27(a)

7 CRC/C/SWE/CO/5 punkt 28(e)

8 CRC/C/GC/9 punkt 42

9 Butchart, A & Hillis, S (2016) INSPIRE: seven strategies for ending violence against children, WHO.

Kartläggning av förekomsten av barnmisshandel

År 1979 var Sverige först i världen med att förbjuda all kroppslig bestraffning av barn. Sedan dess har flera kartläggningar av våld mot barn genomförts som visat att det skett en minskning av fysiskt våld.

I sina rekommendationer till Sverige 2015 rekommenderar Barnrättskommittén Sverige att förbättra sitt arbete med att systematiskt samla in data angående alla barn, och speciellt barn med funktionsnedsättningar, våldsutsatta barn mellan 15 och 18 år och barn som utsatts för sexuell exploatering.¹⁰

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har som mål att ta fram och sprida kunskap om våldsutsatta barn i Sverige. Hur vanligt är det att vuxna utsätter barn för fysisk och psykisk misshandel? Hur vanligt är det att barn försummas? Hur vanligt är det med sexuella övergrepp? Hur mår de elever som utsätts och vilken hjälp har de fått?

Som ett led i detta har regeringen beviljat Stiftelsen Allmänna Barnhuset medel för att under åren 2016 till 2019 genomföra en undersökning om förekomsten av kroppslig bestraffning och annan kränkning av barn. Undersökningen är en uppföljning av tidigare studier som genomförts 2000, 2006 och 2011. Studierna har sedan år 2000 skett på

uppdrag av regeringen i samarbete mellan Stiftelsen Allmänna Barnhuset och Karlstads universitet. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har även beviljats medel för en föräldrastudie om synen på barnuppfostra och hur de själva uppfostrat sitt barn under det senaste året.

¹⁰ CRC/C/SWE/CO/5. Punkt 28(d) och 29(a)

Resultat

ELEVSTUDIEN

Under 2018 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset fortsatt att sprida den elevundersökning som genomförts tillsammans med forskare från Karlstads universitet. Drygt 4 700 elever från årskurs nio i grundskolan och årskurs två på gymnasiet har svarat på frågor om utsatthet för våld under hela uppväxten. Studien är en nationellt representativ elevenkårsundersökning genomförd i årskurs 9 i grundskolan och årskurs 2 på gymnasiet. Datainsamlingen genomfördes under senhösten 2016.

Elevstudien visar att utvecklingen i Sverige på många sätt är positiv, vuxnas fysiska våld mot barn har minskat över tid. Men resultaten visar också att alltför många barn fortfarande är utsatta för många typer av våld och att alltför få av de som är utsatta avslöjar misshandeln.

Dessutom är det få som får tillgång till samhällsinsatser som ger skydd och rehabilitering. För att nå ut brett med elevenkätens resultat har Stiftelsen Allmänna Barnhuset tagit fram olika målgruppsanpassade rapporter och filmer:

- Forskningsrapporten *Våld mot barn 2016 – en nationell kartläggning* (Jernbro, C. & Janson, S., 2017) redovisar resultaten av elevenkäten på djupet.¹¹ Rapporten finns att ladda ned eller att beställa kostnadsfritt från Stiftelsen Allmänna Barnhusets hemsida. Målgrupp är forskare och beslutsfattare.

Rapporten är översatt till engelska och trycktes upp för att kunna distribueras på toppmötet 2030 Agenda for Children: End Violence Against Children Solution Summit i februari 2018 (*Violence against Children in Sweden 2016*) i Stockholm. Mötet arrangerades av Sveriges regering i samarbete med WePROTECT, Global

Alliance och Globala partnerskapet mot våld mot barn och samlade ministrar, ungdomsdelegater och representanter på hög nivå från FN-organ, civilsamhället, den akademiska världen och privat sektor från 67 länder.

- En kortare populärvetenskaplig rapport *Våld löser inget - sammanfattning av en nationell kartläggning av våld mot barn*¹² (Landberg, Å., Jernbro, C., & Janson, S.) har yrkesverksamma och intresserad allmänhet som målgrupp. Rapporten finns att ladda ned eller att beställa kostnadsfritt från Stiftelsen Allmänna Barnhusets hemsida. Rapporten är översatt till engelska och trycktes upp för att kunna distribueras på konferensen *End Violence Against Children Solutions Summit* i februari 2018.
- En kortare populärvetenskaplig rapport *Det är mitt liv. Om sambandet mellan barnmisshandel och att inte få bestämma över sitt liv* (Jernbro, C. & Landberg, Å., 2018) beskriver de unga som inte själva får välja framtida partner och den ökade risken för barnmisshandel inom gruppen. Målgrupp är yrkesverksamma och intresserad allmänhet.
- Fyra korta animerade filmer som redovisar resultatet av kartläggningen har publicerats under 2018. Teman för de olika filmerna är: 1) Resultaten i stort och överlappningen mellan olika barnmisshandelsformer, 2) Sambandet mellan att barn och unga inte får bestämma över sitt liv och barnmisshandel, 3) Våld mot barn med funktionsnedsättning, 4) Våld, hot och tvång som medel att uppfostra. Filmerna har använts i utbildningssyfte och spridits via våra webbplatser och sociala medier. De är framtagna med allmänheten som målgrupp.

Rapporterna har laddats ned 2 200 gånger och spridits i drygt 15 770 exemplar. Filmerna har tillsammans haft 3 639 visningar under 2018.

¹¹ Jernbro, C & Jansson, S (2017) Våld mot barn 2016 – en nationell kartläggning, Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

¹² Landberg, Å., Jernbro, C., & Janson, S (2017) Våld löser inget - sammanfattning av en nationell kartläggning av våld mot barn, Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

Resultatet av elevstudien har även spridits via media och på konferenser, seminarier och föreläsningar, till exempel på Barnrättstorget, Brottsofferdagen, Barnrättsdagarna, Nordisk förening mot barnmisshandel och MR-dagarna. I februari presenterades elevstudien även på webbsänt seminarium som Stiftelsen Allmänna Barnhuset arrangerade i samband med konferensen *End Violence Against Children Solutions Summit* i Stockholm.

ELEVSTUDIEN I SIFFROR

- 24 % av eleverna har någon gång blivit utsatta för fysiskt våld av en vuxen person (föräldrar eller annan vuxen person).
- 16 % av eleverna har blivit utsatta för psykiskt våld av en vuxen.
- 14 % av eleverna har upplevt våld mellan vuxna i familjen, det vill säga att en förälder utövat fysiskt eller psykiskt våld mot en annan förälder.
- Totalt 6 % har blivit försummade. 1 % har utsatts för fysisk försummelse och 5 % för emotionell försummelse.
- Totalt 9 % (14 % av flickorna och 2 % av pojkarna) har utsatts för sexuella övergrepp av en vuxen person.

FÖRÄLDRASTUDIEN

Föräldrar har anonymt fått svara på enkätfrågor om synen på barnuppfostran och om hur de själva uppfostrat sitt barn under det senaste året. Resultaten bygger på vad föräldrarna själva valt att berätta, men eftersom delvis samma frågor ställts vid flera undersökningar går det att jämföra svaren med tidigare år. För att komplettera och fördjupa enkätsvaren har vi även genomfört intervjuer med föräldrar. Föräldrarna har intervjuats om sin aktuella syn på barnuppfostran, hur de hanterar vardagliga konflikter med barnen och hur de fungerar i mer krisartade situationer.

Enkätstudien och intervjustudien visade att föräldrarna anser att kärnan i barnuppfostran är kärlek, närvaro och att vara konsekvent. I stort sett alla föräldrar tog avstånd från våld och kränkningar. Trots det rapporterade två procent av föräldrarna i enkätstudien att de använt fysiskt våld mot barnet det senaste året. Det handlade främst om att föräldern klappat till eller kastat något på barnet. Nästan 19 procent uppgav att de hade vid minst ett tillfälle det senaste året knuffat eller ruskat sitt barn och 12 procent av föräldrarna hade använt psykiskt våld.

Resultaten publicerades under 2018 i rapporten *Den bästa och svåraste uppgiften i världen*¹³ och har under året spritts på utbildningar och konferenser.

Under 2019 kommer materialet fortsätta att spridas, på webben, via konferenser och föreläsningar.

13 Jernbro, C., Svensson, M., Landberg, Å. & Janson, S. (2018). Den bästa och svåraste uppgiften i världen. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

Forskning om sexuella övergrepp

För barn och unga i Sverige idag är nätet en del av verkligheten. De spelar spel, ser filmklipp, lyssnar på musik, tar reda på fakta, läser nyheter, köper och säljer saker, umgås, lära känna nya människor, flirtar, skickar meddelanden, delar foton och filmer.

Precis som livet i övrigt rymmer livet på nätet både bra och dåliga fenomen. Och precis som i livet utanför kan barn bli utsatta för sexuella övergrepp på nätet, såväl av andra barn och unga som av vuxna.

Barnrättskommittén rekommenderar att Sverige anstränger sig ytterligare för att eliminera förekomsten av utnyttjande och sexuella övergrepp och upprättar en mekanism för systematisk insamling av data uppdelat på ålder, kön, etniskt ursprung, nationellt ursprung, geografiskt läge och socioekonomisk ställning samt satsar mer på att utveckla program och politik för att förhindra att sådana brott begås och för att brottsoffer ska återhämta sig och återintegreras i samhället.¹⁴

Sexuella övergrepp kan bestå av många olika handlingar. De flesta barn i Sverige utsätts aldrig för sexuella övergrepp, vare sig via nätet eller utanför. Enligt Barnrättskommittén innebär sexuella övergrepp mot barn att barn förmås eller tvingas att delta i någon olaglig eller psykiskt skadlig sexuell aktivitet. Sexuella övergrepp innefattar att använda sig av barn för kommersiellt sexuellt syfte, att framställa ljudinspelningar eller bilder av sexuella övergrepp på barn, barnprostitution, sexuellt slaveri, sexuellt utnyttjande i samband med resor, trafficking, handel med barn och tvångsäktenskap. Sexuella övergrepp mot barn kan vara både fysiska och icke fysiska.¹⁵

Stiftelsen Allmänna Barnhuset vill bidra till att öka och sprida kunskapen om barn som utsätts för övergrepp via nätet. Regeringen har som ett led i detta beviljat Stiftelsen Allmänna Barnhuset medel för att ta fram kunskap om nätövergrepp mot barn. Det är angeläget att alla som arbetar med barn lär sig mer om nätrelaterade övergrepp. Kunskap behövs för att förebygga och för att ge de barn som ändå utsätts det skydd och den rehabilitering de har rätt till. Sexuella övergrepp kan och ska förebyggas, och arbetet med att förebygga behöver bygga på kunskaper och fakta.

¹⁴ CRC/C/SWE/CO/5 punkt 30

¹⁵ CRC/C/GC/13 punkt 25.

Barnets rätt till frihet från alla former av våld. Barnombudsmannen (2014)

Resultat

Under 2018 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset fortsatt att sprida fördjupningsrapporten *Barn utsatta för sexuella övergrepp på nätet*¹⁶ som har tagits fram av Barnafriad vid Linköpings universitet tillsammans med Stiftelsen Allmänna Barnhuset och på uppdrag av Socialdepartementet.

Resultaten i rapporten är en fördjupning utifrån undersökningen *Unga, sex och Internet – i en föränderlig värld*¹⁷ som genomfördes år 2014 och där drygt 5 800 elever i tredje året på gymnasiet besvarade en enkät. Frågorna handlade bland annat om deltagarnas erfarenheter av nät-grooming (vuxna som tar kontakt med barn på nätet i sexuella syften), sexuella övergrepp och sexuella övergreppsbilder.

Rapporten *En del av verkligheten – om barn, sexuella övergrepp och nätet*¹⁸ är en populärvetenskaplig rapport där resultat från olika forskningsstudier sammanfattas. Mycket av materialet är hämtat från undersökningen *Unga, sex och Internet – i en föränderlig värld*. Syftet med sammanfattningen är att sprida de mest angelägna forskningsresultaten till en bredare publik. Forskningsresultaten har kompletterats med iakttagelser utifrån författarnas erfarenheter från möten med barn som utsatts för nätövergrepp och med professionella som arbetar med målgruppen. Rapporten publicerades 2017, men har under 2018 översatts till engelska (Jonsson, L., & Landberg, Å. (2018). *A part of reality – on Children, Sexual Abuse and the Internet*).

Forskningen visar att övergrepp på nätet där barnet inte har träffat förövaren kan få lika allvarliga konsekvenser som övergrepp som sker utanför nätet.

Vi ser också att dokumentation av övergreppet i form av bilder eller filmer påverkar ungdomarnas psykiska hälsa negativt. De barn som varit med om att deras övergrepp dokumenterats eller spritts mår ännu sämre än andra barn som utsatts för sexuella övergrepp. Det är kunskap som behöver få, och också har fått, stor spridning med hjälp av Stiftelsen Allmänna Barnhusets rapporter. Resultaten har också spritts via media och via föreläsningar.

Rapporterna om övergrepp på nätet har funnits för nedladdning som pdf:er från vår webbplats. Fördjupningsrapporten har laddats ner 116 gånger och populärversionen har laddats ner 202 gånger och sålts i 21 exemplar. Den engelska översättningen av populärversionen har laddats ned 5 gånger. I februari presenterades resultaten även på websänt seminarium som Stiftelsen Allmänna Barnhuset arrangerade i samband med konferensen *End Violence Against Children Solutions Summit* i Stockholm.

De barn som varit med om att deras övergrepp dokumenterats eller spritts mår ännu sämre än andra barn som utsatts för sexuella övergrepp.

16 Jonsson, L (2017) Barn utsatta för sexuella övergrepp på nätet

17 Svedin, C.G., Priebe, G., Wadsby, M., Jonsson, L. & Fredlund, C (2015) *Unga, sex och Internet – i en föränderlig värld*

18 Landberg, Å & Jonsson, L (2017) *En del av verkligheten – om barn, sexuella övergrepp och nätet*

KIBB – Kognitiv Integrerad Behandling vid Barnmisshandel

Nationella kartläggningar som genomförts av Stiftelsen Allmänna Barnhuset i flera omgångar¹⁹ tyder på att fysisk misshandel mot barn i Sverige har minskat över tid, men minskningen har avtagit sedan 2011 och den allvarliga fysiska misshandeln har inte minskat. Antalet polisanmälda fall av fysisk misshandel av barn har däremot kontinuerligt ökat under de senaste decennierna.

År 1982 var omkring 1 000 fall av våld mot barn anmälda till polisen. År 2017 anmäldes omkring 23 600 misshandelsbrott mot barn i åldern 0-17 år, varav 3 990 mot barn i åldern 0-6 år. Den kraftiga ökningen av antalet anmälningar beror sannolikt på ökad medvetenhet om konsekvenserna av våld och en ökad benägenhet att anmäla. Barnmisshandel kommer vanligtvis till myndigheternas kännedom i samband med att barn berättat, visat symptom eller haft skador till följd av misshandel eller att någon bevittnat misshandeln.

I Sverige erbjuds sällan någon specialiserad form av behandling för barn som blivit fysiskt misshandlade och traumatiserade inom familjen. De flesta lever kvar i familjen. Vanligtvis erbjuds barn- och familj samma insatser som familjer med andra svårigheter. Forskningen är begränsad vad det gäller effektiva metoder för intervention att stoppa våldet i familjerna, trots att det är väl dokumenterat att fysisk misshandel har långtgående negativa effekter för barn och att våld ofta förs över till nästa generation.

FN:s barnrättskommitté²⁰ lyfter fram studien om våld mot barn och rekommenderar särskilt Sverige att bland annat prioritera förebyggande åtgärder samt att skapa tillgängliga och bananpassade tjänster och metoder för rapportering om våld mot barn.²¹

Barnrättskommittén konstaterar att barn som utsatts för våld eller övergrepp ofta har svårt att få den rehabilitering och den psykiska hälsovård de har rätt till. De rekommenderar att regeringen ser till att barn som utsatts för våld och övergrepp har tillgång till lämplig vård.²²

Mot bakgrund av detta har Stiftelsen Allmänna Barnhuset sedan 2006 i samarbete med forskare prövat en behandlingsmodell för familjer där det förekom barnmisshandel. Modellen Combined Parent-Child Cognitive Behavioral Therapy (CPC-CBT) har utarbetats av Melissa Runyon vid Cares Institute, New Jersey, USA, och prövats i USA med lovande resultat. I Sverige kallas behandlingsmodellen för KIBB – Kognitiv Integrerad Behandling vid Barnmisshandel. En pilotstudie genomfördes 2010-2011 med lovande resultat även i Sverige. Målen med satsningen på KIBB är att föräldrar som utsätter sina barn för fysisk misshandel upphör med våldet genom att fler barn och föräldrar ges möjlighet att få hjälp genom KIBB behandlingsmodell.

2012 erhöll Barnhuset medel hos Folkhälsomyndigheten för att i samarbete med forskarna genomföra en större forskningsstudie, utbilda svenska utbildare och genomföra en utbildning för fler behandlare i KIBB behandlingsmodell. Syftet var att undersöka om KIBB, som pilotstudien visade, var en verksam behandling för föräldrar och barn där

19 Bland annat Kroppslig bestraffning och annan kränkande behandling av barn i Sverige 2011

20 CRC/C/SWE/CO/5/ punkt 28

21 World report on violence against children, United Nations Secretary-General's Study, 2016

22 CRC/C/SWE/CO/5/punkt 27

det förekommer fysisk barnmisshandel och om barn efter avslutad behandling rapporterar minskad kroppslig bestraffning och förbättrade föräldrastrategier. Slutrapporten publicerades 2015. Barnens traumasymtom hade minskat signifikant, liksom föräldrarnas utövande av våld. Föräldrarnas mående hade också förbättrats genom en signifikant minskad grad av depression.

Forskningsstudien om KIBB har fortsatt vid Linnéuniversitetet. År 2017 publicerades en implementeringsstudie.²³ Den första svenska avhandlingen om KIBB kommer att presenteras i maj 2019.

Efter projektets slut har vi fortsatt att utbilda KIBB-behandlare. Vi har haft totalt 192 kursdeltagare till och med 2018.

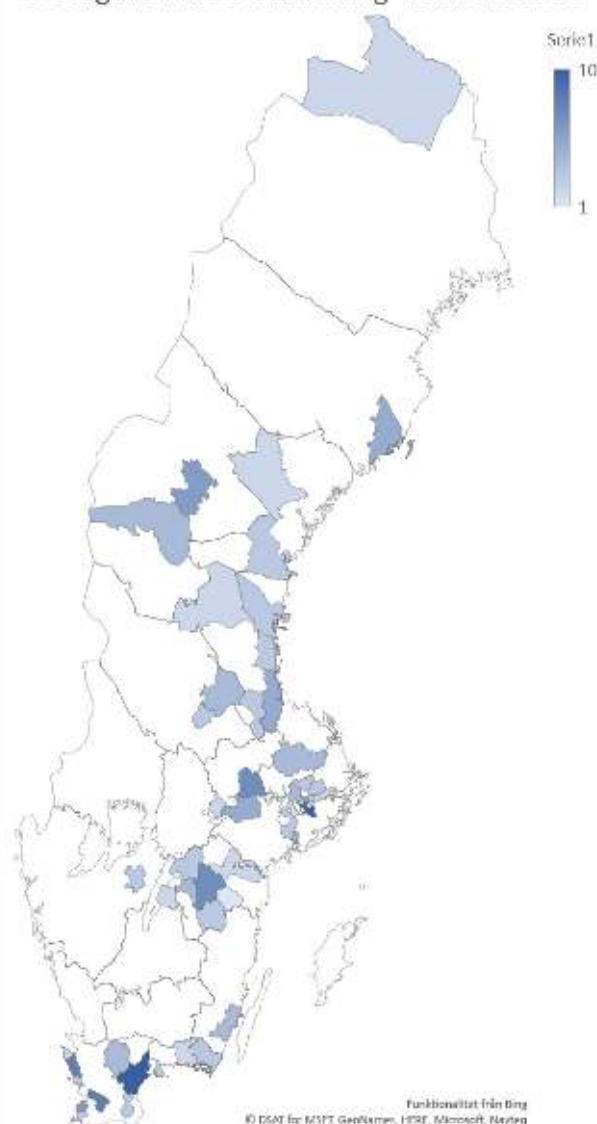
Resultat

Under 2018 har implementeringsarbetet av KIBB behandlingsmodell fortsatt. Förutom utbildningarna arrangerade Stiftelsen Allmänna Barnhuset en nätverksdag för KIBB-utbildad personal, med föreläsningar och utbyte av erfarenheter från KIBB på olika orter i landet. 51 personer deltog.

Ett nära samarbete med forskarteamet för KIBB har skett på olika nivåer under året. De har föreläst på utbildningarna och nätverksdagen, medverkat i information och marknadsföring av KIBB och i planering av den fortsatta implementeringen.

Datainsamlingen i forskningsprojektet har nu avslutats och flera vetenskapliga artiklar om KIBB har publicerats. Resultaten är genomgående positiva. I de familjer som studerats har våldet minskat eller upphört helt och måendet har förbättrats för både barn och

Deltagare i KIBB-utbildning fram till 2018

23 Kjellgren, C., Nilsson, D., Thulin, J. (2017). Implementering av en strukturerad behandlingsmodell vid barnmiss-handel – ett tioårsperspektiv. Socialmedicinsk Tidskrift. 94. 457-466, 476

föräldrar.²⁴ De barn som intervjuats är mycket positiva till behandlingen och den har visat sig fungera bra och ge goda effekter även för barn till föräldrar födda utanför Norden.²⁵

Slutrapporten för KIBB har sålts i 50 exemplar under 2018 och laddats ner 83 gånger från vår webbplats.

I samband med regeringens konferens *End Violence Solution Summit* i februari publicerade Barnhuset en rapport, *Implementing and evaluating the CPC-CBT intervention in a Swedish context*, där forskare redovisar kunskapsläget vad gäller KIBB i Sverige. KIBB presenterades också på webbsänt seminarium i januari och på Familjeterapikongressen i oktober. I juni gavs en utbildningsdag om KIBB för Förbundet för mödra- och skyddshem i Helsingfors.

Under 2018 genomfördes de 6:e och 7:e utbildningsomgångarna av KIBB. 24 deltagare avslutade sin utbildning i maj 2018 varav 21 av dem har klarat sina examinationsuppgifter, genomfört sina utbildningsärenden och därmed certifierats. I september påbörjade ytterligare 25 deltagare sin utbildning. 10 nya KIBB-kommuner har därmed tillkommit. I slutet av 2018 hade 167 personer från 47 kommuner avslutat utbildningen (varav 145 nu är certifierade).

Fem utbildade och certifierade kursledare utbildar och handleder för närvarande i KIBB. Intresset för utbildningen har varit stort i olika delar av landet och det finns en kölista på intresserade kommuner.

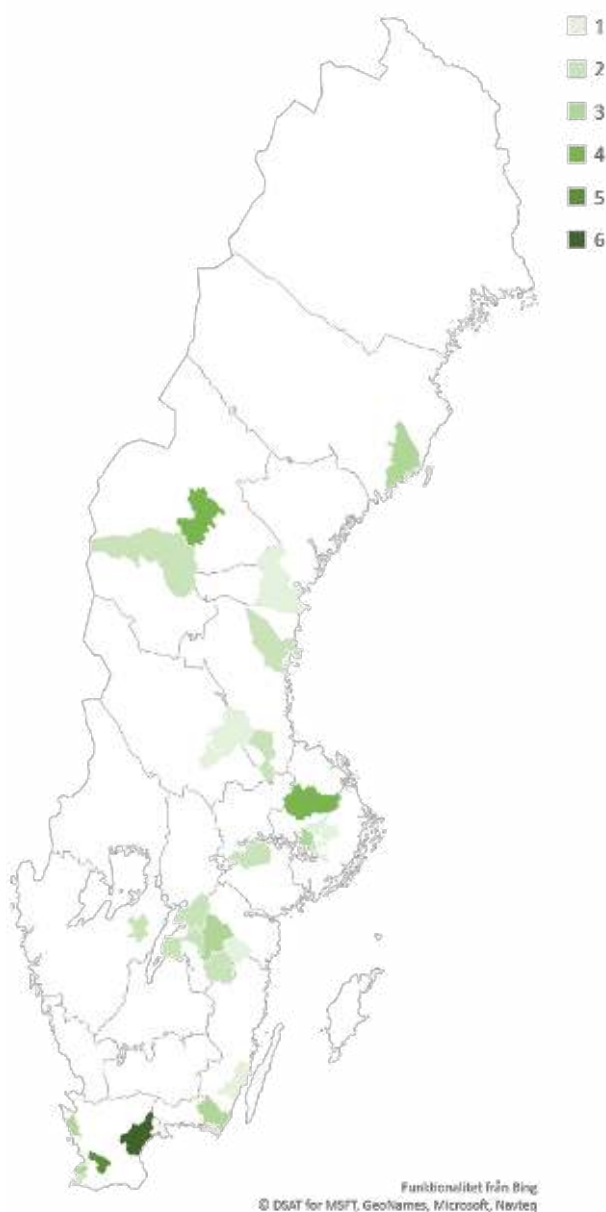
Vi kan konstatera att det finns behov av att Stiftelsen Allmänna Barnhuset certifierar en ny utbildare i KIBB.

²⁴ Thulin, J., & Kjellgren, C. (2017). Treatment in Barnahus: Implementing combined treatment for children and parents in physical abuse cases. In S. Johansson, K. Stefansen, E. Bakketeig, & A. Kaldal (Eds.), *Collaborating against child abuse. Exploring the Barnahus Model*. Cham: Palgrave Macmillan.

²⁵ Thulin, J., Kjellgren, C., Nilsson, D. (2019). Children's experiences with an intervention aimed to prevent further physical abuse. *Child & Family Social Work*. 24. 17-24.

Enkät svar: Jag arbetar med KIBB idag

I augusti skickades en enkät ut till alla 167 som då avslutat utbildning i KIBB om hur mycket de använder KIBB. De fick också en anonym enkät om deras erfarenheter av metoden. 13% gick inte att nå. 32% svarade inte.

De 93 som svarade rapporterade att de hittills hade genomfört över 800 KIBB-behandlingar i 37 kommuner. Några verksamheter har lyckats särskilt bra i att bygga upp en fungerande tillgång till KIBB för målgruppen. Tre kommuner stod för ca 80% av alla behandlingarna.

En hög andel (77%) av de som svarade arbetade fortfarande med KIBB. De flesta ansåg att de hade välfungerande team, följde manualen och fick adekvat handledning.Handledning, nätverksträffar och ledningens stöd angavs som viktiga förutsättningar för att upprätthålla kvalitén. Nationella nätverksdagar, nyhetsutskick och lokala nätverksträffar var också mycket uppskattade.

Resultaten visar att vi är på rätt väg. Metoden är uppskattad och går att bygga in i en permanent verksamhet. Implementeringen måste fortsätta. Vi behöver utbilda fler behandlare så att metoden blir tillgänglig för barn och föräldrar i många fler kommuner och vi behöver fortsätta stödja de som redan är utbildade. Två nya utbildningsomgångar kommer att starta 2019.

Skydd av barn och information till barn som utsatts för våld

När barn misstänks vara utsatta för våld eller övergrepp inom familjen är de beroende av att andra vuxna uppmärksammar och skyddar dem. Om samhället griper in och hör ett barn om brott som föräldrarna misstänks för är det ett stort ingrepp i familjen och det för med sig ett ansvar.

Enligt Barnrättskommittén är det särskilt viktigt med utbildningsåtgärder om våld riktade mot olika målgrupper. En del i det förebyggande arbetet är att identifiera barn som löper större risk än andra att utsättas för våld. Barn måste, enligt Barnrättskommittén, ges så många möjligheter som det går att signalera problem som är på väg att uppstå innan de når ett kritiskt skede, vuxna måste känna igen och agera när det föreligger sådana problem, även om barnet inte uttryckligen ber om hjälp.²⁶

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under 2017 publicerat en beskrivning av arbetsmodellen *Efter Barnförhöret*.²⁷ Bakgrunden är att barn som hörts av polisen på grund av misstänkt barnmisshandel i hemmet inte får det stöd och den information de har rätt till.

Idag lämnas många barn i Sverige helt ensamma efter ett polisförhör. Det händer att barn lämnas på förskola eller skola efter polisförhöret och sedan ensamma möter föräldrarna som kan vara både upprörda och arga över att barnet pratat med polisen.

När en vårdnadshavare är misstänkt för brott (eller när det kan befaras att en vårdnadshavare på grund av sitt förhållande till den som kan misstänkas för brottet inte kommer att ta till vara barnets rätt i brottsutredningen) utser tingsrätten en särskild företrädare, oftast en jurist.

Den särskilda företrädaren övertar vårdnadshavarens beslutanderätt vad gäller förhör och rättsmedicinsk undersökning och har bland annat befogenhet att hämta barnet till förhör utan att vårdnadshavarna underrättas i förväg. Den särskilda företrädaren är oftast en helt främmande person för barnet. För att det ska bli en acceptabel och något så när trygg situation krävs att någon som barnet känner och litar på finns med vid hämtning och förhör. En sådan trygghetsperson är oftast någon som arbetar på skola eller förskola, till exempel en lärare, förskollärare, kurator eller fritidspedagog.

Efter barnförhör och eventuell medicinsk undersökning ska barnet lämna Barnhuset. I undantagsfall placeras barn utanför hemmet, men det vanligaste är att barnet ska hem till en av eller bägge föräldrarna, även om de är misstänkta för brott. Det är då av största vikt att det sker så att barnet är så tryggt som möjligt och att barn och föräldrar är informerade om den fortsatta planeringen. Det är åklagaren som beslutar om att barn ska hämtas till förhör, och åklagaren ansvarar även för att informera föräldrarna om att så skett. Men det är socialtjänstens ansvar att se till att barn får det skydd och det stöd de har rätt till efter förhöret.

²⁶ CRC/C/SWE/CO/5/ Punkt 48. Barns rätt till frihet från alla former av våld. Svensk översättning. Barnombudsmannen.

²⁷ Elfström, H., Landberg, Å. & Olofsson, G. (2017). *Efter barnförhöret – en modell för att ge stöd och information till barn och föräldrar efter misstänkt barnmisshandel*. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

EFTER BARNFÖRHÖRET

I arbetsmodellen Efter barnförhören erbjuder socialtjänsten hembesök samma dag som barnet hörts av polisen. Det innebär att:

- **Barn får information om rätten att skyddas mot våld.**
- **Föräldrar får information om hur negativt våld mot barn är och om alternativa uppfostringsmetoder.**
- **Föräldrar och barn får information om möjligheten till stöd och behandling och kan vid behov slussas vidare till lämpliga stöd- eller behandlingsinsatser.**
- **Barn får komma till tals. De får utrymme att beskriva sin upplevelse av situationen, ställa frågor och säga sin mening.**
- **De barn som har behov av mer stöd eller behandling kan uppmärksammas och slussas vidare direkt.**

Resultat

Under 2018 fortsatte Stiftelsen Allmänna Barnhuset att sprida arbetsmodellen Efter Barnförhören.²⁸ Sex heldagars utbildningar med sammanlagt drygt hundra deltagare och flera föreläsningar har genomförts under året. Målgruppen för heldagsutbildningarna har varit yrkesverksamma inom socialtjänsten som planerar att arbeta enligt modellen eller som redan gör det. Hittills har utvärderingsblanketter från utbildningen visat att deltagarna uppskattar den.

Efterfrågan på utbildningen är mycket stor och fler utbildningar planeras 2019. Det innebär att vi också kommer att anlita fler utbildare.

Handboken *Efter barnförhören* har fått god spridning och efterfrågan på utbildning i modellen har varit stor. Under 2018 har den laddats ner 484 gånger från vår webbplats, sålts i 102 exemplar och delats ut på flertalet utbildningar.

²⁸ Elfström, H, Landberg Å & Olofsson, G (2017) Efter Barnförhören – en modell för att ge stöd och information till barn och föräldrar vid misstanke om barnmisshandel, Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Dags att prata om sexuella övergrepp mot barn

Under 2018 har Barnhuset arbetat med att utveckla och sprida information länkad till webbplatsen www.dagsattprataom.se och sexuella övergrepp, med syfte att förebygga, upptäcka och stödja barn och unga som blivit utsatta, eller riskerar att bli utsatta för sexuella övergrepp.

I Barnrättskommitténs allmänna kommentarer från 2016²⁹ betonas att ungdomstiden är en sårbar period av barndomen men också avgörande för möjligheten att förbättra förutsättningarna för ett bra liv (life chances). Under ungdomsåren ökar exponeringen för att utsättas för våld och övergrepp. Det är därför särskilt viktigt att unga får stöd och utbildning så de kan hantera de utmaningar de ställs inför. Barnrättskommittén framhåller att åldersanpassad sexualundervisning utifrån ett barnrättsperspektiv ska vara obligatorisk i skolan. Information ska anpassas och finnas tillgänglig i olika former så att alla unga kan tillgodogöra sig den.³⁰

Sedan 2014 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset arbetat med att öka kunskapen om barns utsatthet för sexuella övergrepp hos både vuxna och barn. Med hjälp av medel från regeringen och i samarbete med barn och unga togs en webbsida fram: www.dagsattprataom.se. Webbplatsen riktar sig till både barn och vuxna med syfte att öka kunskapen om barns utsatthet för sexuella övergrepp. Den innehåller information, fakta, filmer och texter. I arbetet med [dagsattprataom.se](http://www.dagsattprataom.se) framkom att de barn och unga i olika åldrar som intervjuades önskar mer samtal och information om sexuella övergrepp av vuxna som arbetar i skolan. Den information som finns på webbplatsen behövde också tillgängliggöras för barn och vuxna med funktionsnedsättning och annat modersmål än svenska.

2015 beviljades Stiftelsen Allmänna Barnhuset ytterligare medel av regeringen för framtagande av två broschyrer.

Broschyren *Lyssna, Stötta, Slå larm* riktar sig till kompisar och tar upp frågor hur man kan stötta sin utsatta kompis. Den andra broschyren, *Bra att veta om sexuella*

övergrepp, behandlar frågor om sexuella övergrepp i stort.

År 2016 beviljades Stiftelsen Allmänna Barnhuset medel till översättning av webbsidan [dagsattprataom.se](http://www.dagsattprataom.se) och broschyrer till flera språk: Lätt svenska, engelska, arabiska, somaliska och dari.

Barnrättskommittén uppmärksammar i sina kommentarer till Sverige 2015 att skolpersonal och personal på institutioner inte besitter tillräcklig kunskap för att se tecken på och identifiera barn som far illa. Barnrättskommittén menar vidare att bristen på kunskap och information hos vuxna som jobbar med barn leder till för få orosanmälningar till socialtjänsten.³¹

Stiftelsen Allmänna Barnhuset fick 2016 regeringsmedel för fortsatt kunskapsspridning till barn och vuxna om sexuella övergrepp mot barn genom att ta fram en handledning som stöd till skolpersonal. Efter regeringsuppdragets slut har Stiftelsen Allmänna Barnhuset drivit handledningen likväl som webbsidan vidare i egen regi och kommer även att göra det framöver.

²⁹ CRC/C/GC/20 punkt 2

³⁰ CRC/C/GC/12

³¹ CRC/C/SWE/CO/5 punkt 27 (b)

Resultat

HANDLEDNING TILL SKOLANS PERSONAL

Den officiella lanseringen av handledningen som riktar sig till skolpersonal och överlämning till Socialdepartementet genomfördes på ett seminarium den 20 oktober 2017. Inför framtagandet genomfördes tre fokusgrupper med lärare, skolläda och elevhälsa, för att höra vilket stöd som efterfrågas. En enkät skickades också ut för att ge underlag till diskussionerna med personalen. Efter lanseringen skickades handledningen ut till samtliga kommunala skolor i Sverige.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under året fortsatt sprida handledningen till skolans personal. Ett flertal föreläsningar för att sprida handledningen på skolor har också ägt rum. Den har också presenterats och spridits vid konferenser och seminarier till praktiker inom socialtjänst, elevhälsa och skola. Exempelvis hölls en föreläsning om handledningen på MR-dagarna i Stockholm och på en konferens som arrangerades som en del av Göteborgs stads förstärkta uppdrag i samband med EuroPride 2018.

Under 2018 har det pågått ett löpande arbete med att utvärdera handledningen och hur den har tagits emot och implementerats i skolans dagliga arbete. Utvärderingen har främst skett genom enkät till skolpersonal som tagit del av handledningen samt de som deltagit vid föreläsningar om handledningen. Ett arbete som förväntas fortsätta under 2019.

SPRIDNING

Webbplatsen dagsattprataom.se är fortsatt en av Barnhusets främsta kommunikationsplattformar för frågor rörande sexuella övergrepp mot barn. 2018 hade webbplatsen besökts av 20 953 unika ip-adresser och som tillsammans har tittat på 53 795 sidor. På Facebook har filmerna kopplade till dagsattprataom.se tillsammans genererat 121 000 visningar under 2018.

Under det gångna året påbörjades ett arbete med att uppdatera webbplatsen. Sidan lanserades för fyra år sedan och eftersom den

fungerar som en informationskanal krävs att den regelbundet ses över och uppdateras för att vara aktuell. Uppdateringen av webbplatsen kommer också innebära en utökning till fler ämnesområden än sexuella övergrepp. Våld mot barn och barn med föräldrar i vårdnadstvister är de områden som kommer att adderas till sidan och därmed skapar tre olika spår på webbplatsens startside. Under 2018 togs material till de nya spåren fram och under 2019 kommer den uppdaterade versionen av webbplatsen att färdigställas och lanseras.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har presenterat och spridit webbplats, filmer, affisch och broschyrer vid ett flertal tillfällen under året på bokbord, föreläsningar och seminarier bland annat på Barnrättsdagarna, Socionomdagarna och i Almedalen på Barnrättstorget. Webbplatsen presenterades bland annat på konferensen *Barnkonventionen blir svensk lag* som arrangerades av Folke Bernadotte Stiftelsen i september. I maj 2018 hölls konferensen *Våga se, Våga agera* på Scandic hotell i Södertälje. Syftet med konferensen var att skapa ett tillfälle för praktiker som jobbar med barn att stärka sina kunskaper om hur man identifierar barn som far illa, men också vilket stöd och vilken behandling som finns att tillgå när ett barn har farit illa. Det var också tänkt som en mötesplats för deltagarna att nätverka och utbyta kunskaper inom området för våld och sexuella övergrepp mot barn.

Skolhandledningen har under året laddats ned 357 gånger via Barnhusets hemsida och 1 015 beställdes via en distributionsverksamhet. 277 exemplar Av de olika broschyrerna som riktar sig till både barn och vuxna har sammantaget 277 laddats ned från hemsidan och spridits i över 60 000 exemplar .Av affischerna har totalt 2 396 exemplar spridits.

Under 2019 kommer Stiftelsen Allmänna Barnhuset fortsätta att sprida handledning, affisch, broschyr och webbplatsen dagsattprataom.se via digitala kanaler och fysiska mötesplatser. Stiftelsen Allmänna Barnhuset kommer också lansera webbplatsens nya ämnesområden våld mot barn och barn med föräldrar i vårdnadstvister.

Stöd och behandling för barn som utsatts för sexuella övergrepp och fysiskt våld

I Barnrättskommitténs rekommendationer till Sverige 2015 kritiserar de Sverige för att barn som utsatts för övergrepp och vanvård ofta har svårt att få tillgång till rehabiliteringstjänster och psykiatrisk vård, framför allt på grund av den bristande tydligheten om vårdkedjan i stora delar av landet.³²

Enligt rapporten *Inuti ett barnahus* (2013) fanns det i 74 % av barnahusverksamheterna begränsningar vad gäller den faktiska tillgången till psykisk hälsovård efter polisanmälan om våld eller övergrepp. Många utsatta barn uppger att de behövt men inte sökt hjälp. Många saknar också kunskap om vad behandling innebär, vad den kan vara bra för och var den finns att få. I regeringens handlingsplan 2016-2018 är det ett uttalat mål att alla barn som har varit offer för människohandel, exploatering eller sexuella övergrepp får det skydd och stöd de behöver.

2016 beviljade regeringen Stiftelsen Allmänna Barnhuset medel för att starta ett utvecklingsprojekt i tre områden i Sverige. Målet är att ta fram en modell för stöd och behandling för barn som utsatts för sexuella övergrepp, sexuellt våld eller annat fysiskt våld, så att fler får det stöd och den rehabilitering de behöver.

En förutsättning var engagemang och intresse från ledningen i deltagande kommuner och landsting och att personal i de verksamheter och organisationer som möter de utsatta barnen ges utrymme att medverka i förändringsarbetet.

Avtal har slutits med tre projektområden: Region Gävleborg, Region Jönköping och upptagningsområdet för Barnahus mellersta Skåne. Varje projektområde har tillsatt lokala projektsamordnare (projektet bekostar 50%). Ledningarna i kommuner och landsting har utsett styrgrupper med mandat att besluta och genomföra förändringar utifrån de fyra övergripande målen.

Representanter från de tre lokala styrgrupperna ingår i en nationell styrgrupp tillsammans med projektledare, expert och generalsekreterare från Stiftelsen Allmänna Barnhuset. Styrgruppen har haft fyra möten under året för att leda och samordna arbetet.

Dessutom deltar två tilläggsområden i projektet: Gotland och centrala och västra Östergötland. Projektledaren arbetar tillsammans med deras Barnahus för att genomföra aktiviteter parallellt med de andra projektområdena.

Forskare från Barnafriad har följt projektet och utvärderat kvaliteten på förbättringsarbetet genom processintervjuer. Utvärdering av effekterna på stödsystem och vårdkedjor för utsatta barn i projektområdena pågår genom intervjuer med verksamheter som möter utsatta barn i områdena, före och i slutet av projektet. Dessutom insamlas data från offentliga källor och kvalitativa intervjuer med barn och föräldrar.

³² CRC/C/SWE/CO/5 punkt 27(a)

I dialog med experter, intresseorganisationer och representanter för de verksamheter som deltar i projektet har en projektplan arbetats fram där medverkande projektområden ska pröva och utvärdera nya sätt att arbeta för att i högre grad kunna uppfylla fyra övergripande mål:

1. När en myndighet får kännedom om våld eller sexuella övergrepp mot barn får alla barn och föräldrar information: om symtom som kan uppstå och när det är dags att söka stöd, både akut och i senare skede; om vad stöd och behandling innebär och kan förväntas ge; om vilka stöd- och behandlingsalternativ som finns.
2. Alla utsatta barn erbjuds individuell bedömning av behovet av stöd och rehabilitering.
3. Alla som bedömts ha behov erbjuds stöd och behandling.
4. De metoder som används bygger på evidensbaserad praktik.

Projektet har varit väl förankrat med en stabil projektorganisation. Arbetet har baserats på genombrottsmodellen. 2017 genomfördes en kartläggning med 101 intervjuer i verksamheter som möter utsatta barn och deras familjer. Lokala styrgrupper gjorde utifrån kartläggningen och kunskapsöversikten en bedömning av vilka åtgärder som var mest angelägna och möjliga att genomföra i deras område, för att åstadkomma en bättre tillgång till stöd och behandling för de barn som utsatts för våld eller övergrepp. Lokala mål och aktivitetsplaner togs fram.

Resultat

Under 2018 har lokala arbetsgrupper arbetat fram de lokala mål som togs fram under 2017. Några aktiviteter har genomförts gemensamt för alla områden. Sammanlagt har ett femtiotal förändringar prövats. De uppföljningsintervjuer som ingår i utvärderingsplanen sköts fram från hösten 2018 till våren 2019. Styrgruppen bedömde att det krävdes tid för att pröva konkreta förändringar som kan ge underlag för välunderbyggda förslag på arbetsmodeller som kan göra verklig skillnad. De lokala styrgrupperna var också angelägna att det som gett positiva resultat ska kunna fortsätta och permanentas efter projekttidens slut.

Utbildningar i krisstödsmetoden *Efter Barnförhöret* har erbjudits alla projektområden. Kartläggning av vårdkedjan efter Barnahus har inte kunnat genomföras på grund av personuppgiftsregler och sekretess mellan inblandade myndigheter. Verksamheten kan inte kvalitetssäkra och följa upp resultatet av sin uppgift: ett samordnat och barnanpassat utredande.

Ett nytt informationsmaterial, *När någon gjort dig illa*, har tagits fram för de barn och föräldrar som kommer i kontakt med myndigheter när barnet utsatts för våld eller övergrepp. Broschyrer för yngre barn, äldre barn respektive föräldrar, har distribuerats i projektområdena. En film för barn är under produktion och kommer att publiceras våren 2019.

Barnafrid har tagit fram en kunskapsöversikt som täcker tre områden; instrument för bedömning eller screening, metoder för krisstöd och tidiga interventioner, samt traumabehandling.³³ Rapporten publicerades i december 2017. Under 2018 spreds den i 1 519 exemplar och laddades ned 469 gånger.

Intresse- och brukarorganisationer utgör en referensgrupp som träffats två gånger under året. Samverkan med Socialstyrelsen, politiker och chefer sker kontinuerligt på flera nivåer. Information om projektet har spritts i projektområdena och dessutom i många olika regionala och nationella sammanhang, nätverk, möten och konferenser, bland annat på Barnrättsdagarna och Barnrättstorget i Almedalen.

Tre delrapporter har publicerats, liksom slutredovisning till regeringen. Under 2019 ska intervjuer och analyser genomföras och en utvärdering sammanställas. Projektets resultat kommer att publiceras och spridas hösten 2019.

Remisser

Under året har Barnhuset även svarat på *Vägledning och informationsmaterial till gifta barn* Dnr 30848/2017, *Vissa frågor om barnpornografibrottet och om avskaffad preskription för allvarliga brott mot barn* Ds 2018:23, och *Ett fönster av möjligheter - stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende* SOU 2017:112.

33 Nilsson, D. & Svedin, C. G., 2017

”Information om projektet har spritts i projektområdena och i många olika regionala samt nationella sammanhang, nätverk, möten och konferenser, bland annat på Barnrättsdagarna och Barnrättstorget i Almedalen.”

Barns rätt till tidiga insatser

Stiftelsen Allmänna Barnhusets vision är att barn som lever i utsatta livssituationer ska ges samma möjligheter som andra barn till goda uppväxtvillkor. Det stämmer väl överens med barnkonventionens artikel 2 som säger att staten ska respektera och tillförsäkra varje barn inom deras jurisdiktion de rättigheter som anges i konventionen utan åtskillnad av något slag.³⁴

Enligt barnrättskommittén betyder det att man aktivt måste identifiera de individuella barn och grupper av barn som kan behöva riktade insatser och särskilda åtgärder.³⁵ För att alla barn ska ha goda uppväxtvillkor är vikten av tidiga insatser extra angelägna för barn i socialt utsatta situationer. Barnhuset har sedan många år arbetat med att ta fram modeller för tidiga insatser och stöttat verksamheter som ger tidigt stöd och uppmärksammar barn som är i behov av tidiga insatser. Familjecentraler är en sådan modell liksom Stiftelsen Allmänna Barnhusets projekt Samverkansteam och Vårdnadstvister.

Familjecentraler

En familjecentral är en viktig mötesplats för främst små barn och deras föräldrar. Familjecentralen kan se ut på olika sätt, men kärnverksamheten bygger på samverkan mellan kommunens öppna förskola och förebyggande socialtjänst och landstingets barn- och mödrahälsovård.

Syftet är att erbjuda barnfamiljer en mötesplats och för de som önskar finns ett samordnat tidigt föräldraskapsstöd att tillgå. Därutöver utgör familjecentralen en ingång till riktat stöd för barn och föräldrar med större behov. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under lång tid samarbetat med styrelsen för Familjecentralernas förening (FFFF) och årligen arrangerat gemensamma konferenser på Sättra Bruk för de regionala kontaktpersonerna från landets alla regioner.

Resultat

Höstens dagar på Sättra Bruk hade temat ”Så följer vi upp arbetet på familjecentralen - uppföljning, utvärdering och indikatorer. Verksamheten syftar till att främja en trygg anknytning, gynnsam fysisk, psykisk och social utveckling för förskolebarn. Hur mäter vi detta? Hur kan vi veta att arbetet är till hjälp?”

Temat gav utrymme för erfarenhetsutbyte kring hur familjecentraler runt om i landet formulerar sina mål och hur de mäts.

Dagarna innehöll både föreläsningsdelar som exempelvis hur barnhälsovårdens data tas tillvara i utveckling av familjecentralen i Region Skåne och hur Stockholms stad använder sig av enkätverktyget spindeln för att mäta och stötta samverkansprocessen i sitt familjecentrerade arbete. I en temavandring delades erfarenheter av hur uppföljningsarbetet bedrivs i landets familjecentraler. Dagarna var uppskattade och de 30 regionala kontaktpersonerna beskrev att de kände sig inspirerade av erfarenhetsutbytet och de goda samtalen på Sättra Bruk.

I samband med barnrättsdagarna bjöd Familjecentralernas förening FFFF in till ett strategiskt möte där representanter från myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, länsstyrelsen, Barnhuset och forskare deltog. Mötet syftade till att fördjupa samtalet kring hur familjecentraler och samverkan för att främja ett tidigt samordnat stöd till de minsta barnen ska kunna säkerställas.

³⁴ UN General Assembly, Convention on the Rights of the Child, 20 November 1989. Artikel 2.

³⁵ CRC/C/SWE/CO/5 punkt 12

Barn i familjerättsliga samtal

Barnrättskommittén noterar ändringarna i föräldrabalkens bestämmelser om vårdnad, boende och umgänge men är bekymrad över att principen om barnets bästa i praktiken inte följs i tillräcklig utsträckning.³⁶ Kommittén betonar också vikten av barnets rätt att komma till tals. Barnhuset har sedan 2011 arbetat med att stärka barnets rättigheter i familjer i konflikt efter separation eller i vårdnadstvister.

Både forskning och praktik har uppmärksammat att nuvarande arbetsmetoder och handlägningsprocesser inte är anpassade eller tillräckligt effektiva för att möta problematiken och få till hållbara lösningar med barnets bästa i fokus. Forskning visar att föräldrar som tvistar om vårdnad, boende eller umgänge ofta har en svår problematik och att barnen ofta befinner sig i en mycket utsatt situation.³⁷ Vi vet att barnen ofta är eller har varit aktuella hos socialtjänsten tidigare.

Resultat

”Barnets rättigheter i vårdnadstvister” syftade till att utveckla arbetsmetoder som stärker barnets delaktighet i beslut och åtgärder i föräldrars tvister om vårdnad, boende och umgänge. Projektet avslutades 2015. I slutrapporten framgick att barnets situation och delaktighet behövde uppmärksammas mer och att barnet inte i tillräcklig omfattning fick tillgång till stöd och hjälp i samband med konfliktfyllda separationer och vårdnadstvister.

Mot bakgrund av ovanstående resultat ansökte och beviljades Barnhuset medel från regeringen för att driva en försöksverksverksamhet i 5 kommuner med tvärprofessionellt stöd till barn och föräldrar i samband med separation eller konflikt. Projektet slutredovisades under året och resultat och erfarenheter från arbetet har spridits under året. Presentationen gjordes vid Familjerättsdagarna i Helsingborg, Almedalen, vid den internationella konferensen som anordnades av AFCC i Washington, med flera evenemang.

2016 togs ett informationsmaterial fram som riktar sig till föräldrar och andra vuxna ”Barn med föräldrar på två håll”. Materialet finns tillgängligt via hemsidan och har laddats ner 289 gånger och har sålts i 583 exemplar. Ett informationsmaterial som riktar sig till barn har arbetats fram under året och kommer att spridas under 2019.

Information till barn om separationer och vårdnadstvister

Med sikte på att ta fram målgruppsanpassat informationsmaterial till barn har intervjuer genomförts med barn med erfarenheter av föräldrar som separerat. Det var både barn som varit i kontakt med socialtjänsten och barn som inte hade varit det. Vi träffade även en stödgrupp för barn inom familjerätten. Utifrån en intervjuguide har vi frågat om deras synpunkter på vilken information som de tror att barn i denna situation kan efterfråga och ha nytta av. Åldern på barnen har varit mellan 7-14 år. Flera av intervjuerna gjordes i grupp utifrån barnens önskemål.

Materialet syftar till att ge barn vägledning och stöd när föräldrar har separerat och är i konflikt med varandra. Ett underlag har samlats in från frivilligorganisationer, forskning och praktiker. Materialet har samlats under tio teman och en illustratör har tagit fram bilder som lyfter fram angelägna aspekter. *Vad är en skilsmässa? Att få beskedet, föräldrar som inte finns med på samma sätt som förut och Nej nu räcker det – när det är illa och man kan behöva mycket hjälp utifrån* är exempel på teman. Under varje tema ryms beskrivningar av fiktiva familjesituationer, citat från barnintervjuerna och faktatexter.

³⁶ CRC/C/SWE/CO/5 punkt 17

³⁷ Rejmer, A., (2003) Vårdnadstvister. En rättssociologisk studie av tingsrätts funktion vid handläggning av vårdnadskonflikter med utgångspunkt från barnets bästa. Lund, Studies in Sociology of Law.

Samverkansteam

Under 2014-2017 drev Stiftelsen Allmänna Barnhuset försöksverksamheten ”Samverkansteam för barn och föräldrar i samband med separation”. Målet var att utveckla bättre anpassade arbetsmodeller som involverade både föräldrar och barn i processen i syfte att uppnå en trygg relation mellan barn och föräldrar.

Fokus var att så långt som möjligt komma in tidigt, innan konflikten eskalerat. Målgruppen var barn och föräldrar som behövde stöd och insatser i samband med konflikt och/eller separation. I projektet arbetade man fram en tvärprofessionell samverkan i s.k. samverkansteam, prövade det systematiska frågeformuläret DOORS som gav underlag och information om vilket stöd som barn och föräldrar behövde och önskade, erbjöd stöd och insatser till barn och föräldrar och stärkte barnets delaktighet. Försöksverksamheten innebär att nya arbetssätt prövades i fem pilotkommuner med syfte att ge ett tvärprofessionellt samordnat stöd till föräldrar och barn i samband med konflikt eller separation.

Resultat

Under de första månaderna hölls avslutande möten med projektets styrgrupp. Projektåren summerades och en slutrapport färdigställdes och laddades ned i 1 112 exemplar på Barnhusets hemsida och beställdes i 258 exemplar. De två forskar-teamens arbete slutrapporterades tillsammans med en övergripande analys av hela utvecklingsarbetet, vilket adderades slutrapporten.

Enkätverktyget Spindeln användes i utvärderingen av samverkan. De mått som handlade om ledningens stöd och engagemang, samverkande parter engagemang, tillgång till resurser och samsyn väckte mest diskussioner. En reflektion är att flera team uppfattar det som att regelverken inte harmonierar men att man hittar vägar framåt ändå.

Totalt har 115 barn, 118 föräldrar, 69 familjer och basdata om 454 barn samlats in från pilotkommunerna. De fann att fördelar med DOORS var att arbetet kunde bli effektivt då alla fick samma frågor på kort tid. Risker och behov blev tydliga och frågorna visade vad som var möjligt att ta upp och prata om, vilket var positivt. Nackdelar var att fokus låg på de vuxna och hela barnets situation inte fångades in. Att det var kompakt och delvis hade svårt språk gjorde att det är svårtillgängligt för en del föräldrar t.ex. de i kris, har annan härkomst eller har kognitiva svårigheter. I flera team påtalades att de fick syn på en hel del genom DOORS men att de sedan inte kunde följa upp med stöd eller vägledning trots att det hade identifierat stödbehov, vilket var frustrerande.

Utvärderingen som undersökt barns och föräldrars situation och erfarenheter visar att barns och föräldrars nivåer av besvär avseende den psykiska ohälsan skattades högt, särskilt mammornas. Detta indikerade att en samverkan med sjukvården behövde etableras, både vad gäller barn och föräldrar. Vidare fanns utvecklingsområden vad gäller att bemöta och hantera förekomst av partnervåld, samt i större omfattning erbjuda barn stöd och insatser som matchar deras behov.

Kommunerna hade utökat sitt utbud av insatser till målgruppen på generell och selekterad nivå och i någon omfattning på indikerad nivå. De hade också i viss omfattning fått tillgång till stöd som målgruppen tidigare ej haft tillträde till. Utvärderingen som undersökte barns och föräldrars situation och erfarenheter visade att det finns behov av att kunna erbjuda en större bredd av insatser.

SPRIDNING

Samverkansteam uppmärksammades av den internationella föreningen AFCC (Association of Family and Conciliation Courts) samt brittiska Relate (Relationship support for everyone). Stiftelsen Allmänna Barnhuset bjöds in till en europeisk hearing om stöd till barn och föräldrar i separation i London i februari.

Ett avslutande seminarium med deltagande kommuners samverkansteam och styrgrupper, representanter från Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, Domstolsverket och nyckelpersoner som följt och berikat utvecklingsarbetet samt representanter från socialdepartementet, genomfördes i mars. Vid detta tillfälle intervjuades samverkansteamerna av ett filmteam. Därefter klipptes en intervjufilm ihop där teamen beskriver hur de arbetat, upplevt DOORS verktyget och hur deras arbetet framåt med familjer i konflikt efter separation var planerat.

Ett seminarium med bred målgrupp anordnades för att möta den nyfikenhet som projektet väckt i kommunerna och organisationerna runt om i landet. Projektledaren föreläste på en konferens anordnat av SUF-Kunskapscentrum som arbetar med att utveckla, samla och sprida kunskap om stöd till barn och föräldrar i familjer där någon förälder har intellektuell funktionsnedsättning, och deltog med ett bokbord och en poster på familjerättsdagarna i Helsingborg.

Generalsekreterare och projektledare var också inbjudna till AFCCs årliga kongress i juni som 2018 ägde rum i Washington för att föreläsa om Samverkansteam. Därutöver presenterades utvecklingsarbetet vid barnrättstorget i Almedalen och projektledaren besökte Hudiksvall för att under en förmiddag berätta om utvecklingsarbetet för länets familjerätter. Under året hölls återkommande avstämningar med Relationships Australia som förvaltar DOORS där diskussioner fördes om fortsatt samarbete.

Att säkerställa att barnets rättigheter tillgodoses i konfliktfyllda separationer och vårdnadstvister

Under hösten fördes samtal med socialdepartementet om hur erfarenheterna från Samverkansteam på bästa sätt kunde förvaltas. Särskild kontakt har hållits med Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd då såväl frågor om familjerätt och föräldraskapsstöd har varit integrerade i försöksverksamheten.

Försökskommunerna men även andra kommuner och stadsdelar har framfört till Stiftelsen Allmänna Barnhuset att de önskar använda DOORS. Dels såsom det prövats inom Samverkansteam men även inför samarbetssamtal, inom ramen för handläggningen konflikt & försoning och i samband med vårdnad-, boende- och umgängesutredningar. Det positiva gensvaret av användandet av DOORS i kombination med de frågor som försöksverksamheten ställts inför i användandet, har lett till att vi i samband med slutrapporteringen även undersökte de rättsliga förutsättningarna för användandet av DOORS utanför försöksverksamheten. Den gjordes av jur kand Elin Dahlberg under handledning av docent Anna Kaldal vid barnrättscentrum vid Stockholms universitets juridiska fakultet.

Utvecklingsarbetet har lyckats flytta fram positionerna. Barn och föräldrar har i högre utsträckning fått hjälp och stöd som motsvarat deras behov. Erfarenheter har gjorts i Samverkansteam som har bärighet för hela den sociala barnvården. Steg har tagits mot en mer tillgänglig socialtjänst.

Försöksverksamheten Samverkansteam har uppskattats av teamen, kommunerna och familjerna. Framgångsfaktorerna har handlat om:

- Att de som träffat familjerna har funnits med över tid
- Att arbetet har bedrivits med stöd av DOORS
- Samsyn och mandat
- Generella insatser
- Att komma in tidigt
- Öppen ingång till insatser
- En familjerättslig öppenvård
- En holistisk ansats
- Insikten om att det krävs kunskap om samverkan för att samverkan ska fungera
- Utökad kontakt med elevhälsan
- Att finnas kvar och hjälpa tillbaka
- Att skapa förutsättningar för att barn ska kunna vara delaktiga

Ett fortsatt utvecklingsbehov är identifierat. Här ingår att i ökad omfattning beakta och hantera partnervåld. Särskilt fokus behöver ligga på att öka barns delaktighet, att nå en bred målgrupp samt att beakta att barn och föräldrar i målgruppen är överrepresenterade vad gäller funktionsvariationer. Samverkansparter inom hälso- och sjukvården behöver knytas nära för att kunna möta upp barns och föräldrars psykiska ohälsa som utvärderingen som undersökt barns och föräldrars situation tydligt lyft fram.

Ett medvetet användande av kunskap om samverkan planeras att utmärka arbetet, och befintliga regionala och kommunala stödstruktur föreslås utgöra basen i samverkan. Detta för att integrera arbetet i ordinarie strukturer och säkerställa ett effektivt och varaktigt arbete. Här kan samordnat individuell plan (SIP) utgöra ett hjälpmedel. För att kunna tillgodose barnets rättigheter är avsikten att etablera en närmare kontakt med ombud och domare.

Barns och ungdomars brukarmedverkan i den sociala barnavården

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har sedan flera år tillbaka engagerat sig i utvecklingsarbetet med att öka barn och ungas delaktighet i den sociala barnavården.

Den övergripande målsättningen är att med redan vunna erfarenheter från Barnhusets tidigare utvecklingsarbeten och andra studier av placerade barns svårigheter eller risker i samhället, vara en aktiv aktör för barn i samhällsvård. Det innebär både att driva eget utvecklingsarbete för målgruppen och att bevaka samhällsutvecklingen när det gäller området med beredskap att starta samarbeten med olika aktörer.

Målet med Barnhusets arbete på området är dessutom att öka barns och ungdomars delaktighet inom den sociala barnavården genom stöd till kommuner och regioner att utveckla nya arbetssätt och hållbara strukturer samt att utveckla kommuners information till barn och unga om socialtjänsten, utifrån ett barnrättsperspektiv.

I Barnrättskommitténs rekommendationer till Sverige skriver de att kommittén är bekymrad över att vissa barn inte känner att de har något inflytande i frågor som rör deras tillvaro. Kommittén rekommenderar också Sverige att vidta åtgärder för att säkerställa att principen om barnets bästa utgör grunden i handläggningen och i alla beslut och nämner särskilt de sociala myndigheterna.

Kommittén rekommenderar Sverige att erbjuda systematisk och fortlöpande utbildning till alla personer som arbetar med och för barn.

Barnrättskommittén noterar med oro att rätten för barnet att bli hörd är otillräckligt implementerad, bl.a. i samband med socialtjänstens utredningar.

2013 avslutades ett större projekt som Stiftelsen Allmänna Barnhuset bedrivit för att utveckla nya strukturer och arbetssätt när det gäller barn och unga som är utreds och får insatser från socialtjänsten. Resultatet från projektet har dokumenterats i boken *Barnen vill – Vågar vi. Barns och ungdomars brukarmedverkan i den sociala barnavården*.

Ett av de verktyg som användes i projektet för att starta utvecklingsprocesser var forskningscirklar. Syftet med forskningscirkarna var att diskutera och problematisera begrepp, medvetandegöra egna förhållningssätt och strategier samt kritiskt granska den egna praktiken. I nästa fas skulle arbetet i cirkarna leda fram till förslag på nya arbetssätt. Metoden forskningscirklar väckte intresse och under 2015 startade FoU i Sörmland forskningscirklar och tog initiativ till en utvärdering av cirkarna på individuell och strukturell nivå. Skåne, FoU Nordost och Östergötland anslöt sig till projektet och startade egna cirklar. Ulla Beijer, forskningsledare FoU i Sörmland, beviljades 2016 medel från Stiftelsen Allmänna Barnhuset för en forskningsstudie med syfte att utvärdera resultatet av cirkarna och undersöka om de bidrar till ökad kompetens/kunskap bland socialsekreterare och till strukturella förändringar när det gäller barns och ungdomars delaktighet.

Ett annat forskningsprojekt som berör barn och ungas delaktighet i den sociala barnavården som Stiftelsen Allmänna Barnhuset har finansierat är dokumenterat i forskningsrapporten *Rättighetsbärare eller problembärare? Barns rätt att komma till*

tals och socialtjänstens insatser (2017) av Maria Heimer, Elisabet Näsman och Joakim Palme. Syftet med studien var att undersöka relationen mellan barns rätt till delaktighet och deras rätt till skydd och stöd från samhället. Ett dilemma i socialtjänstens arbete med utsatta barn är att föräldrars rätt till delaktighet i praktiken kan blockera barns delaktighet vilket blir särskilt problematiskt när det gäller barn som riskerar att fara illa i hemmet.

Resultaten i studien visar att när barns röster och beskrivning av sin situation tappas bort under utredningsprocessen så tenderar utformningen av insatser att passa dåligt med de problem som kommit fram. När barn däremot får komma till tals om problemformuleringen, så kan skydd och stöd utformas i relation till barnens behov. Inför införlivandet av barnkonventionen i svensk lagstiftning talar resultaten i studien för ett byte av perspektiv där barns rätt till delaktighet prioriteras.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset stödjer etableringen av den ungdomsdrivna ideella föreningen Knas hemma. Föreningen arbetar med att förändra samhället genom att påverka, utbilda och sprida kunskap om barn och ungdomar med erfarenhet av placeringar i familjehem, HVB-hem, eller annat boende. Föreningen har en tydlig barnrättsgrund där unga människor (13–30 år) väljer att engagera sig och blir medlemmar.

Från 2017 till april 2018 har den nationella projektledaren för Knas hemma och andra medlemmar i föreningen haft tillgång till Stiftelsen Allmänna Barnhusets lokaler för att arbeta och ha möten. Det har bidragit till samarbeten och uppdrag för föreningen.

Resultat

Forskningscirklar om barn och ungdomars delaktighet inom socialtjänsten

Ett seminarium genomfördes på Sättra Bruks Herrgård 8-9 augusti med deltagarna i forskningsprojektet Forskningscirklar om barn och ungdomars delaktighet inom socialtjänsten. Syftet var att de regioner (Sörmland, Skåne, Östergötland) som deltar i utvärderingen tillsammans med forskningsledaren skulle sammanställa materialet och slutföra studien.

Projektet slutrapporterades till Stiftelsen Allmänna Barnhuset i december 2018. Rapporten *Forskningscirklar - om barns och ungdomars delaktighet inom socialtjänsten* (FoU i Sörmland, rapport 2018:6) visar att det skett en utveckling av deltagarnas kunskaper och kompetens när det gäller barns och ungdomars delaktighet. De flesta deltagarna tyckte att de haft praktisk nytta av forskningscirkuläerna och att det hade förändrat deras möte med barn och ungdomar. I flera fall hade det också påverkat arbetsplatsens arbetssätt, såsom utvecklandet av rutiner, praktiska verktyg m.m.

Nätverk för socialtjänstens FoU-enheter

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under ett antal år samordnat ett nätverk för socialtjänstens FoU-enheter eller liknande verksamheter över landet som arbetar med utvecklingsarbete som rör barn och unga i den sociala barnavården. Syftet är att samverka kring kunskapsspridning och utvecklingsfrågor för att öka kunskapen hos professionella och förbättra situationen för barn och ungdomar. Stiftelsen Allmänna Barnhuset bjuder varje år in till en nätverksträff på Sättra Bruks Herrgård. Tema för träffen bestäms av en planeringsgrupp med representanter från

nätverket och Stiftelsen Allmänna Barnhusets samordnare. 17-18 januari genomfördes en nätverksträff på Sättra Bruks Herrgård. Som ett nytt inslag i nätverkandet skickade deltagarna in posters för att presentera pågående, planerade eller önskade utvecklingsprojekt i kommuner och regioner. Årets träff hade, förutom nätverkande, nedan nämnda forskningsrapport som tema: Rättighetsbärare eller problembärare? Barns rätt att komma till tals och socialtjänstens insatser. Utvärderingen av träffen visade att deltagarna tyckte att upplägget var mycket bra och att temat gav värdefull kunskap och engagemang.

I samband med inbjudan till de senaste träffarna har framkommit en osäkerhet om vilka personer från regioner och FoU-enheter som är mest lämpade att delta. Det har i sin tur rest frågan om behov av att förtydliga nätverkets syfte och målgrupp. Stiftelsen Allmänna Barnhuset fortsatte diskutera frågan med de som anmält intresse av att ingå i nästa års planeringsgrupp, vilket ledde till att det fattades ett beslut om att ombilda nätverket. Det nya nätverket planeras ha barnkonventionen i den sociala barnavården som ämnesområde. Inbjudan till nätverket kommer riktas sig till personer med strategiskt ansvar för barnkonventionens implementering.

Rättighetsbärare eller problembärare? Barns rätt att komma till tals och socialtjänstens insatser

Som ett led i att sprida kunskap från forskningsprojektet och undersöka förutsättningarna för att starta ett nationellt utvecklingsarbete tog Stiftelsen Allmänna Barnhuset initiativ till att temat för årets nätverksträff för socialtjänstens FoU-

enheter skulle vara forskningsrapporten *Rättighetsbärare eller problembärare? Barns rätt att komma till tals och socialtjänstens insatser* av Maria Heimer, Elisabet Näsman och Joakim Palme (2017). Maria Heimer presenterade studien och därefter följde en workshop med metoden Future Café som handlade om temat att stärka barnets rätt att komma till tals och bli delaktig i ärendeprocessen från förhandsbedömning, utredning och till insats. Workshopen visad tydligt att det hos deltagarna fanns en stor medvetenhet om behovet av att stärka barnrättsperspektivet och en stark vilja att förverkliga det men också att det finns många hinder och utmaningar på vägen dit.

Efter nätverksträffen bildades en grupp med personer från nätverksträffen, Stiftelsen Allmänna Barnhuset och organisationen Maskrosbarn, som fortsatte diskutera förutsättningarna för ett utvecklingsarbete. Ett första utkast till en projekttidé formulerades under hösten. Organisationen Maskrosbarn samtyckte till att vara en samarbetspart i det fortsatta planeringsarbetet. Under 2019 planeras en ytterligare workshop på Sättra Bruks Herrgård med kommuner som är intresserade av att ingå i ett förändringsarbete för att öka barns delaktighet i den sociala barnavården och bidra till att de får sina rätt till skydd och stöd tillgodosedd.

Samarbete med Knas Hemma

Emiliya Larsson och Andreas Svensson, ungdomsambassadörer i Knas hemma fick tillsammans i uppdrag att vara moderatorer för årets Barnrättsdagarna i Örebro. De gjorde en fantastisk insats och fick stor uppskattning från konferensens deltagare.

Den 20 september fick Knas hemma, tillsammans med Stiftelsen Allmänna Barnhuset beviljat ett treårigt projekt från Arvsfonden för att ta fram en utbildning för ungdomar som är placerade idag, "Dina rättigheter som placerad i familjehem/HVB".

Det övergripande målet för projektet är att skapa en nationell utbildning riktad till barn och unga som är samhällsplacerade idag för att de ska få god kännedom om sina rättigheter, ha goda möjligheter att påverka villkoren kring sin placering och känna sig delaktiga och få sina röster hörda. De ska även få kunskap om vart de kan vända sig om något inte fungerar som det är tänkt i placeringen. Målgruppen är med och utformar utbildningen och blir delaktiga i att sammanställa den tilltänkta utbildningen för andra ungdomar nationellt. Projektets huvudsakliga målgrupp är barn och ungdomar mellan 12–20 år som är i en nuvarande placering.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset kommer ansvara för en vuxenreferensgrupp som tillsammans med en ungdomsreferensgrupp kommer att delta i olika möten och bidra till projektet.

Letterbox Club Sverige

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under 2018 medverkat i det arbete som Region Jönköping startat, Letterbox Club Sverige. Både barn som bor i familjehem och barn som lever i familjer med långvarigt försörjningsstöd har fått bokpaket utifrån den engelska modellen Letterbox Club. Syftet är att stimulera och väcka barnens nyfikenhet och lust att läsa, räkna och lära sig, genom att skicka paket med böcker, spel och skrivmaterial till barnen. Varje paket innehåller en faktabok och en skönlitterär bok, samt spel som är tänkta att utveckla barnens matematikkunskaper. Bokpaken är tänkta att utgöra ett komplement till skolarbetet men inte vara ett tvång. Barnen får ett paket varje månad under 6 månader. 2018 var det 400 barn som deltog i Letterbox Club.

Samarbetet med Region Jönköping kommer att fortsätta 2019/2020. En ny omgång av Letterbox Club kommer att starta i maj 2019. Syftet är och har varit att ta fram strategier för att kunna utveckla Letterbox Club Sverige att bli ett nationellt stöd som Socialtjänsten i alla kommuner kan använda sig av.

Barns rätt till en god utbildning

- Skolfam

Arbetsmodellen Skolfam är idag den bäst dokumenterade modellen för att främja en gynnsam skolutveckling för familjehemplacerade barn. Barn som är placerade uppvisar lägre skolresultat än andra barn. Att klara av skolan är en viktig skyddsfaktor. Forskning visar att för de barn som går ut årskurs nio med behörighet att söka till gymnasiet halveras riskerna för att hamna i utanförskap.

Barnrättskommittén kommenterade 2015 bland annat att barn inte kommer till tals eller lyssnas på i tillräcklig omfattning i praktiken och barn från utsatta och marginaliserade familjer diskrimineras. Skolfam tillgodoser behov hos barn i familjehemsvård inom området skola men har även potential att inspirera till utvecklingen av arbetssätt för fler utsatta grupper.

Sedan 2008 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset haft en aktivt stödjande roll i etableringen av Skolfam i Sverige. Barnhuset har understött arbetet lokalt i kommunerna genom att tillhandahålla konferensgård, arrangera konferenser och utvecklingsmöten, projektplats på nätet och ta ansvar för att leda arbetet i den nationella styrgruppen. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har också gett stöd till Jönköping läns arbete med att metodutveckla Letterbox Club Sverige.

Sedan 2013 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset varit arbetsgivare åt den nationella samordnaren, med huvudsakligt uppdrag att administrera, kvalitetssäkra och sprida arbetsmodellen i Sverige.

Stiftelsen Allmänna Barnhusets engagemang i nätverket Skolfam är att ge det stöd till samordning som svårligen enskilda kommuner kan ta ansvar för. Skolfam är den arbetsmodell som hittills visat de mest lovande resultaten i arbetet att stärka skolresultat för familjehemplacerade skolbarn, och genom sitt engagemang i Skolfam fyller Stiftelsen Allmänna Barnhuset det behov av samordning

som ingen myndighet eller annan organisation har ett uttalat ansvar att ta. Genom detta stärks möjligheterna för Skolfam som arbetsmodell att etableras utan att kvaliteten urvattnas och barns akademiska utveckling fortsätter att äventyras på det sätt som barnrättskommittén påpekar.

Resultat

Då Skolfams rapport skrevs i september 2018 var 25 kommuner anslutna till Skolfam: Enköping, Falkenberg, Gotland, Göteborg, Gävle, Helsingborg, Härnösand, Katrineholm, Kungsbacka, Landskrona, Lidköping, Malmö, Motala, Nacka, Norrköping, Skellefteå, Sollentuna, Stenungsund, Stockholm, Sundsvall, Tjörn, Trollhättan, Uppsala, Varberg och Örebro.

Administration/samordning

Under 2018 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset haft en nationell samordnare anställd på heltid och en forskningsansvarig som jobbar 20 % med Skolfam. Fokus i arbetet har varit kvalitetssäkring och utveckling av modellen samt administration och samordning av nätverket. Nationell samordnare har också deltagit i projektet Letterbox club Sverige tillsammans med Region Jönköping.

Tillsammans med Skolfams styrgrupp fortgår implementeringen av den administrativa årshjul som infördes 2016. Årshjulet beskriver hur teammedlemmarna i de olika kommunerna i nätverket möts, både teamvis, regionvis och i ett årsmöte. Styrgruppen för Skolfam består av ledamöter från de fyra

Enköping
Falkenberg
Gotland
Göteborg
Gävle
Helsingborg
Härnösand
Katrineholm
Kungsbacka
Landskrona
Lidköping
Malmö
Motala
Nacka
Norrköping
Skellefteå
Sollentuna
Stenungsund
Stockholm
Sundsvall
Tjörn
Trollhättan
Uppsala
Varberg
Örebro

regionerna Syd, Väst, Ost och Norr. Under 2018 har styrgruppen sammanträtt vid fyra tillfällen. Vid dessa möten är Stiftelsen Allmänna Barnhusets generalsekreterare ordförande och samordnaren är föredragande. Barnhuset har under 2018 tillhandahållit Projectplace som en kontaktyta internt i Skolfamnätverket. Projectplace fyller även funktionen av ett medlemsregister med kontaktinformation till medarbetare.

Spridning och information om Skolfam

Under 2018 har Skolfams nationella samordnare deltagit med sin kompetens om familjehemsplacerade barn genom att bl.a. medverka på den Nordiska Barnavårds-kongressen på Island, seminarium på Barnrättstorget, webbsändning på SKL, Familjehemsdagarna i Göteborg, Socionomdagarna samt föreläst om Skolfam i Delft, Holland.

På Skolfams årliga konferens som är öppen för alla som vill ta del av föreläsningar och seminarier som har bäring på placerade barn var temat 2018 "Relationernas vikt för en inkluderande och anpassad lärmiljö". Målgrupper för konferensen är främst de som i sitt yrke möter barn som är placerade till exempel specialpedagoger, psykologer och socialsekreterare. På konferensen deltog 200 personer. Bland föreläsarna kan nämnas Görel Fred, socionom och leg. psykoterapeut och Bodil Jönsson, föreläsare, författare och professor emerita.

Skolfam har också en egen hemsida, skolfam.se, och en Facebook-sida för spridning om arbetsmodellen.

Skolfams kvalitetssäkringsarbete

Under läsåret 2016/2017 genomfördes ett projekt med stöd av regeringsmedel, Barns Delaktighet. Ungdomar som varit med i Skolfam samtalade genom modellen "Unga

Direkt”. Resultatet av projektet ledde bland annat fram till revidering av manualen och under 2018 togs enkäter fram som stöd för teamen i utvärdering med barnen om deras medverkan i Skolfam. Barns delaktighet kommer fortsättningsvis vara aktuellt i Skolfams arbete.

I Skolfams manual finns beskrivet hur kartläggningar av barnen ska gå till liksom vilka standardiserade tester som ska användas. Under 2018 pågick ett arbete med att se över tester och när kartläggningar bör göras. Det arbetet resulterade i en revidering av manualen då bland annat nya tester tillfördes och gamla byttes ut. En förändring i tidsspannet mellan de två obligatoriska kartläggningar som görs i Skolfam ändrades också till en större flexibilitet. Ett intervjuunderlag för det barnsamtal som ska göras vid kartläggningen kommer att tas fram under 2019.

Under 2018 fördes förutom utvärdering av barns medverkan även diskussioner om hur Skolfams arbete bäst kan utvärderas externt (familjehem och skola) samt internt. När förändringar av t.ex. manual görs sker det oftast i samverkan med Skolfams styrgrupp och Stiftelsen Allmänna Barnhuset. Ibland tillsätts arbetsgrupper som ger förslag till förändringar. Både utvärdering av det interna och externa arbetet med Skolfam kommer ständigt behöva ses över. Den årliga kvalitet- och resultatenkäten som varje Skolfam-team svarar på ger ett bra underlag för områden som behöver ses över. Den sammanställs i en årlig rapport av Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

Under 2018 påbörjades en doktorsavhandling av Rikard Tordön, Linköpings universitet, Barnafrid, *Familjehemsplacerade barns*

kognitiva och psykologiska förutsättningar för skolresultat - en nationell sammanställning och utvärdering av effekter från Skolfam 2005–2018. Syftet med studien är dels att skapa kunskap om psykologiska och kunskapsmässiga förutsättningar att klara skolan för barn i familjehem, dels att undersöka hur de förutsättningarna kan påverkas av att delta i arbetsmodellen Skolfam.

Under 2019 kommer Stiftelsen Allmänna Barnhuset stödja följdforskningen på effektutvärdering som gjordes av Centrum för Psykiatrforskning på uppdrag av Socialstyrelsen. Denna följdforskning kommer fokusera på att utvärdera Skolfams effekt på skolresultat utifrån de barn som deltog tidigare och nu slutat årskurs nio. Följdforskningen görs av Nathalie Durbeej på Uppsala universitet.

Skolfams årliga rapport

Enligt Socialstyrelsens rapport ”Öppna Jämförelser 2015”, hade 55 % av samhällsvårdade barn behörighet till gymnasiet. För alla barn i riket som helhet hade 84,4 % behörighet att söka till gymnasiet 2018. I den årliga resultat- och kvalitetenkäten som alla Skolfamteam svarar på, visade sammanställningen att av de 191 barn som tagit del av insatsen Skolfam och slutat grundskolan, hade 151 direkt behörighet till gymnasiet, vilket motsvarar 79,1 %, en siffra som ligger långt från Socialstyrelsens. Inkluderar man även de barn inom Skolfam som når gymnasiebehörighet efter ett års komplettering är siffran uppe i 84,4 %, alltså samma som riksgenomsnittet.

Sedan Skolfam startade 2005 har 939 barn i september 2018 fått sin första kartläggning och var därmed inkluderade i Skolfam. Av

dessa hade 489 även genomgått sin andra kartläggning, vilket innebär att de varit i Skolfam minst två år och att det finns två mätvärden. 842 barn stod i september 2018 i kö för att starta Skolfam, vilket är en stor ökning från föregående år. Ensamkommande barn i familjehem utgör en liten procentuell del av Skolfambarnen, närmare bestämt 3,9 %.

I 82 % av kommunerna som är med i Skolfam bedrivs Skolfam som en permanent verksamhet. Den senast anslutna kommunen, Östersund, drivs som projekt. I våra tre största kommuner, Malmö, Göteborg och Stockholm, har antal team utökats medan vi tyvärr ser att någon kommun avslutar insatsen. När ett nytt team startar inkluderas löpande ett tjugotal barn i takt med att teamet hinner kartlägga barnens förutsättningar för skolresultat. I de kommuner där man har en permanent Skolfamverksamhet inkluderas barn i samband med att de placeras och är i "rätt åldersintervall". Den senaste kvalitets- och resultatenkäten visade att barn i kö har ökat så mycket i vissa kommuner att det motsvarar ett nytt team. Det betyder att det är en stor underkapacitet i de flesta kommuner.

Genom att teamen varje år rapporterar in resultat för de barn som slutar årskurs nio vet vi att sedan starten av Skolfam 2005 fortsätter barn inkluderade i modellen förbättra möjligheter att nå behörighet till fortsatta studier. Idag finns Skolfam i 25 av landets 290 kommuner. Detta blir problematiskt i förhållande till barnrättskommitténs kritik av Sverige avseende likabehandling av barn. Det finns ett större intresse från socialförvaltningar att starta Skolfam runtom i landet än från utbildningsförvaltningar att starta Skolfam. Utmaningarna består därmed i att väcka ett motsvarande intresse i kommunerna, att rekrytera rätt personal,

framförallt psykologer och att hitta en nationell aktör som är beredd att långsiktigt ta ansvar för nätverkets samordning, samt att bibehålla metodens validitet i en verksamhet med stor efterfrågan på motsvarande arbetsätt för andra målgrupper. Det är fortsatt ett förhållandevis svagt intresse utanför storstadsregionerna för att starta Skolfam.

Positiva erfarenheter och framgångsfaktorer

De framgångsfaktorer som beskrivs är bland annat att Skolfam stärker familjehemsföräldrarna i skolfrågor och att samverkan stärks mellan socialtjänst, familjehem och skola. Skolfamteamet som består av en psykolog, specialpedagog och socialsekreterare blir som en brygga mellan familjehem och skola i de fall där samarbetet inte fungerar så bra. Att Skolfam synliggör barn som annars ofta faller mellan stolarna lyfts som en framgång.

Då fokus de senaste åren varit på barns delaktighet syns detta genom att 32 av 40 team uppger en hög eller mycket hög grad av barns delaktighet. Kartläggningens resultat och återkoppling till skolpersonal är en annan framgångsfaktor som bidrar till en struktur som är till fördel för barnens utveckling. Delaktigheten kan vara att barnet bjuds in så att de får möjlighet att välja om de vill vara med på möten i skolan. En utvärdering med barnen ska också göras en gång per läsår då barnets åsikter tas tillvara.

En framgångsfaktor är när teamen är samlokaliserade vilket stärker teamen professionellt i möten med skola, familjehem och barn. Samverkan mellan olika professioner ger en helhetsbild av barnet. När tvärprofessionella kompetenserna finslipas och fördjupas kan återkoppling av en kartläggning bli tydligare. Socialsekreterare får ny kunskap som leder till spridning av förhållningssätt om skolrelaterat arbete med familjemplacerade barn.

Utmaningar som beskrivs i arbetet med Skolfam

Fortfarande är en fortsatt hög personalomsättning en utmaning. Liksom rekrytering av framförallt psykologer. Detta leder till att arbetet delvis stannar upp då möten får skjutas på eller att t.ex. uppföljningsmöten består av färre professioner. Kompetens försvinner och nya medarbetare behöver utbildas vilket tar tid i anspråk av annat arbete. Att bibehålla kvalitén på Skolfamarbetet blir därmed en utmaning. Samverkan mellan kommuner och andra instanser så som vård och skola nämns också som en utmaning i kvalitets- och resultatenkäten.

En utmaning är också att så många kommuner saknar ett Skolfamteam utifrån likabehandling av barn som Sverige fått kritik för. Det finns flera kommuner som skulle behöva ytterligare team för att kunna ta in de barn som står på kö. Skolfam är en förebyggande arbetsmodell och därför är det viktigt att insatsen startar tidigt under grundskoletiden för att uppnå bäst effekt. En annan svårighet som påpekas är att finansieringen av teamen är osäker, framförallt för de team som är i projektform.

BRA - Barns rätt som anhöriga

Sedan 2011 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset bedrivit ett utvecklingsarbete med namnet BRA, Barns Rätt som anhöriga. Målsättningen är att alla anhöriga barn ska uppmärksammas och få möjlighet att uttrycka sitt behov av information och stöd. Utgångspunkt för utvecklingsarbetet är barnets rättigheter enligt hälso- och sjukvårdslagen, socialtjänstlagen och FN:s konvention om barnets rättigheter.³⁸

Barn och unga påverkas när en förälder har missbruksproblem, psykisk sjukdom, psykisk funktionsnedsättning, en allvarlig fysisk sjukdom/skada eller oväntat avlider. Även om det är olika hur barn drabbas så är det vanligt att oro för föräldern och situationen i familjen stör skolarbetet och gå ut över barnets fritid och vila. När vuxna i familjen inte orkar ta hand om allt i vardagen kan barn ta på sig ansvar och omsorg för både föräldrar och syskon.

En uppskattning som gjorts är att samhället skulle kunna minska sina kostnader med 35 mkr per år om omfattningen av psykisk ohälsa och missbruk hos gruppen (som varit anhöriga som barn) i vuxen ålder skulle kunna sänkas till samma nivå som för befolkningen i övrigt.³⁹

Sedan januari 2010 har det funnits en bestämmelse i hälso- och sjukvårdslagen, att hälso- och sjukvårdens verksamheter och dess personal är skyldiga att särskilt beakta barnets behov av information, råd och stöd. Bestämmelse beskriver en skyldighet att uppmärksamma anhöriga, men ger ingen vägledning om hur det ska gå till.

För att stödja implementeringen av bestämmelsen i hälso- och sjukvårdslagen, men även bidra till att fler personalgrupper inom kommunal verksamhet och idéburen sektor uppmärksammar målgruppen, startade Stiftelsen Allmänna Barnhuset 2011 utvecklingsarbetet BRA, Barns Rätt som Anhöriga.

Syftet var att sprida kunskap om de rättigheter barn har när de är anhöriga och att ge vägledning i hur personal kan gå tillväga när de uppmärksammar barns behov av information, råd och stöd.

Stiftelsen Allmänna Barnhusets har därefter utvecklat och kvalitetssäkrat BRA-samtal och en utbildning i modellen och ett utbildningsmaterial.⁴⁰ BRA-samtal är en samtalsstruktur som ska ge barn och unga en möjlighet att uttrycka sitt behov av information och stöd. Ledstjärna för utvecklingsarbetet är att se barnet som subjekt och aktör.

"Samhället skulle kunna minska sina kostnader med 35 mkr per år"

³⁸ Hälso- och sjukvårdslagen 5 kap. 7 §, PSL 6 kap. 5 §. Socialtjänstlagen 1 kap. 2 §, 5 kap. 1 §1 a § och 14 kap 1 §. I barnkonventionen görs en särskild betoning på artiklarna; 2, 3, 6, 12, 19, 28 och 31.

³⁹ Hofstadius, Bo. Ericson, L. Magnusson, L. *Barn som är anhöriga – hälsoekonomisk studie av samhällets långsiktiga kostnader*. Barn som anhöriga 2015:8

⁴⁰ Stiftelsen Allmänna Barnhuset, *Guide för bra samtal* (2018) och *Barns rätt som anhöriga – en antologi om att göra barn delaktiga* (2015).

Maria Eriksson, professor i socialt arbete har genomfört två utvärderingar. Den första som genomfördes i samband med piloten beskriver utvecklingsarbetet som lovande och i flera avseende framgångsrikt. Utifrån de intervjuer som utvärderingsrapporten bygger på kan BRA-samtal tolkas som stärkande för barns känsla av sammanhang.⁴¹ Den andra utvärderingen, med syfte att undersöka modellens implementering och genomförbarhet i ordinarie verksamheter inom socialtjänsten respektive hälso- och sjukvården, slutfördes under året.⁴²

Sedan 2015 har personal utbildats i BRA-samtal runt om i landet. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har också arrangerat flera ledarutbildningar för att modellen ska kunna spridas vidare genom att regionerna får egna utbildare.

⁴¹ Eriksson, M. (2014). Barns rätt som anhöriga, BRA: Utvärdering av ett utvecklingsarbete. Mälardalens högskola.

⁴² Eriksson, M. (2018) användningen av BRA – Barns rätt som anhöriga. Mälardalens högskola.

Resultat

Stiftelsen Allmänna Barnhuset genomförde under året två BRA-samtals utbildningar i Stockholm samt påbörjade en tredje. En ledarutbildning för regionala utbildare i BRA-samtal genomfördes även under hösten i Stockholm. Det finns nu utbildare i BRA-samtal i Region Jönköping, Region Kronoberg, Region Halland, Botkyrka kommun samt i Stockholm stad och Stockholms läns landsting.

Den årliga nätverksträffen för utbildare (20 pers) ägde rum på Sättra Bruks Herrgård 27-28 augusti. Förutom erfarenhetsutbyte och lägesrapporter från de olika regionerna fick deltagarna ta del av och lämna synpunkter på planerade satsningar för att sprida kunskap om modellen; en animerad film och en nationell konferens. Resultatet från den senaste utvärderingen av Maria Eriksson (se nedan) presenterades också för nätverket.

UTVÄRDERING AV BRA MODELLEN

Under hösten blev den andra utvärderingen av modellen klar. Rapporten *Användningen av BRA – Barns rätt som anhöriga* av Maria Eriksson handlar om modellens implementering och genomförbarhet i ordinarie verksamheter inom socialtjänsten respektive hälso- och sjukvården. Går det att använda BRA-samtal så som modellen är tänkt?

Överlag är de som utbildats mycket positivt inställda till BRA-samtal som metod för att uppfylla kraven på anhöriga barns rätt till information, råd och stöd. Utbildningen och utbildningsmaterialet lyfts fram som ett bra stöd i arbetet. När det handlar om organisatoriska, personliga, utbildningsmässiga och praktiska förutsättningar för att använda och utbilda om

BRA-samtal är bilden också positiv. Men av de som gått utbildningen i BRA-samtal och svarat på enkäten så är det endast hälften som erbjuder BRA-samtal inom ramen för sitt arbete. Eriksson menar att BRA-samtal ett viktigt steg mot att förbättra situationen men att det krävs ytterligare förändringar i organisationen för att säkra barns rätt till information, råd och stöd.

Den analys som genomförts av inspelade BRA-samtal visar att samtalen i relativt hög grad styrs av barnen och att BRA-samtal kan fungera väl för att kartlägga barnets situation och ge individuellt anpassad information till anhöriga barn. Modellen öppnar för barnets delaktighet genom att informationen om föräldrarnas sjukdom eller missbruk ska styras av barnets frågor. Kartläggning av nuvarande situation och stödbehov ska utgå från barnets egen bedömning av sin situation.

Rapporten innehåller flera beskrivningar och citat som visar hur BRA-samtal kan används i praktiken. Den pekar även ut utvecklingsområden och behov av fortsatt utvärdering. Eriksson anser att det är angeläget att fortsätta pröva BRA-samtal i olika verksamheter och att studera vilka effekter modellen har för barns hälsa och välbefinnande.

Maria Eriksson presenterade forskningsrapporten på Socialstyrelsen och Nationellt kompetenscenter anhörigas (Nka) forskarnätverk, 18-19 september i Stockholm.

INFORMATIONSSPRIDNING OCH MARKNADSFÖRING AV MODELLEN OCH BARN RÄTT SOM ANHÖRIGA

Under hösten startade ett arbete för att ta fram en animerad informationsfilm om barns rätt som anhöriga och BRA-samtal. Filmen ska illustrera risk- och skyddsfaktorer för barn som är anhöriga och visa på hur modellen kan stärka skyddsfaktorerna.

En konferens har planerats och marknadsförts för att genomföras den 6 februari 2019. Temat kommer att vara: samtal med barn som är anhöriga och BRA modellen. På konferensen ska den animerade filmen premiärvisas.

FÖRELÄSNINGAR OM BRA-SAMTAL

En föreläsning om BRA-samtal ägde rum på årets Barnrättsdagar i Örebro.

På Barnrättstorget i Almedalen genomfördes ett seminarium med titeln "När barn är anhöriga till sina föräldrar har de rätt

till delaktighet, information och stöd".

Anna-Karin Ljungblom, kurator från vuxenpsykiatrimottagningen i Kungsbacka, berättade om BRA-samtal i praktiken. I panelsamtalet medverkade Ing-Marie Wieselgren Psykiatrisamordnare, Sveriges Kommuner och Landsting och Gisela Priebe, docent i psykologi.

BRA-samtal presenterades på Socialstyrelsen och Nka:s nationella nätverksträff för ansvariga inom regioner/landsting för barn som anhöriga 20-21 november.

På Socialstyrelsens konferens "Tidiga och samordnade insatser för barn och unga" 5 december presenterades BRA-samtal och Barnombudsmannens metod "Unga direkt" på ett gemensamt seminarium.

Forskning

Stiftelsen Allmänna Barnhusets främsta uppdrag består i att sprida och främja kunskaps- och metodutveckling för att tillgodose alla barns rätt till goda uppväxtvillkor. För att omsätta denna vision i praktiken krävs att de som arbetar med barn utformar sitt arbetssätt och sina metoder utefter bästa tillgängliga kunskap, vilket förutsätter kontinuerlig kvalitetssäkring och metod- och kunskapsutveckling.

I syfte att tillgängliggöra detta stödjer Stiftelsen Allmänna Barnhuset forskningsprojekt inom området för barn i utsatta livssituationer. På så sätt kan metoder tas fram, utvärderas och implementeras och därigenom stärka barns rätt till goda uppväxtvillkor. Allt vårt arbete bedrivs med utgångspunkt i barnkonventionens bestämmelser. Därav krävs att projekten ska ha ett tydligt barnrättsperspektiv, men också innebära nytta för praktiken och de professionella som verkar inom den. Forskningsansökningarna bereds av Stiftelsen Allmänna Barnhusets generalsekreterare och forskningsansvarig, i nära dialog med en forskargrupp och styrelsen. Beslut om forskningsanslag fattas av styrelsen. Ansökningsförfarandet samt handläggningen sköts via databasen DigiPlant AB, i ansökningssystemet SBS Manager. I Digiplant lagras alla ansökningar som inkommer till Stiftelsen Allmänna Barnhuset. Kommunikation med den sökande avseende anslag, avslag, granskning och rapportering sker också direkt i systemet.

Den forskning som Stiftelsen Allmänna Barnhuset anser är särskilt angelägen för praktiker kan i en del fall tryckas som publikation för att säljas och spridas. Ett exempel på detta är rapporten *Rättighetsbärare eller problembärare?* av Maria Heimer, Elisabet Näsman och Joakim Palme som lanserades i september 2017 och nu finns att beställa och ladda ner på stiftelsens hemsida.

Under 2017 lanserade Barnhuset en digital databas där alla beviljade forskningsprojekt finns samlade. I forskningsdatabasen finns nu information om samtliga avslutade och pågående projekt som finansierats sedan år 2008. Under varje projekt finns en slutrapport, en populärvetenskaplig sammanfattning och - i de fall så finns – publikationer eller vetenskapliga artiklar som projektet bidragit till/alternativt mynnat ut i.

”För att den kunskap som genereras inom forskning ska bidra till förändring för målgruppen krävs att den når ut till praktiken.”

Stiftelsen Allmänna Barnhuset finansierar också forskning inom ramen för våra egna utvecklingsprojekt och fokusområden. Hösten 2017 publicerades rapporten *Kunskapssammanställning om stöd och behandling för barn som utsatts för sexuella övergrepp och fysisk misshandel*. Sammanställningen täcker det aktuella kunskapsläget inom tre områden, från bemötande och bedömning, krisstöd och tidiga insatser till stöd och behandling.

Projektet Samverkansteam utvärderades under åren 2015-2017, i samarbete med forskare från Mälardalens högskola och Örebro universitet. Utvärderingens resultat tillika analys finns presenterade i Samverkansteams slutrapport *Samverkansteam – för stöd till barn och föräldrar i samband med separation* (2018).

Under 2017 genomfördes en omfattad datainsamling som låg till grund för analys av implementeringen av samtalsstödsmodellen BRA. Under våren 2018 sammanställde och analyserade forskare Maria Eriksson det insamlade materialet. Samma forskare har beviljats medel för att under 2019 följa och utvärdera en försöksverksamhet som erbjuder BRA för en ny målgrupp, barn i osäkra boendeförhållanden.

Under 2018 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset fortsatt att sprida forskningsstudier så som *Våld mot barn 2016*, *Våld löser inget!*,

En del av verkligheten och *Den bästa och svåraste uppgiften i världen*.

För att den kunskap som genereras inom Stiftelsen Allmänna Barnhusets forskning ska bidra till förändring för målgruppen krävs att den når ut till praktiken. En viktig del i arbetet är därför att aktivt vara med och sprida den genererade kunskapen, vilket görs genom att anordna konferenser, seminarier och att publicera forskningsrapporter. Den forskning som finansieras av Stiftelsen Allmänna Barnhuset sprids exempelvis på Barnrättsdagarna och Barnrättstorget i Almedalen där forskare bjuds in som samtalsledare och åhörare och har möjlighet att både ta del av och diskutera forskningsresultat som projekten bidragit till.

Forskningsbidrag

Utifrån de riktlinjer och kriterier som Stiftelsen Allmänna Barnhusets styrelse beslutat om beviljades sex projekt forskningsanslag år 2018.

1

Familjehemsplacerade barns umgänge och kontakt med anhöriga

Huvudsökande: Ann-Sofie Bergman, FoU Södertörn

2

En trygg bas – en studie för att främja små placerade barns psykiska hälsoutveckling

Huvudsökande: Ulrika Levander, Lunds universitet

3

BarnSäkert – tidig upptäckt av psykosociala riskfaktorer i små barns hemmiljö och hjälp till åtgärd

Huvudsökande: Steven Lucas, Uppsala universitet

4

Placerade barns delaktighet vid uppföljning av vård i familjehem och HVB-hem

Huvudsökande: Therése Wissö, Göteborgs universitet

5

Ensamkommande flyktingungdomars upplevelser av sin vardag samt vilka samhällsinsatser de anser bidrar till inkludering i det svenska samhället

Huvudsökande: Mostafa Hosseini, Göteborgs universitet

6

Planeringsanslag: Take Charge för ungdomar inför övergången från samhällsvård till det vuxna livet – en genomförbarhetsstudie

Huvudsökande: Tina Olsson, Göteborgs universitet

Inkomna forskningsrapporter

Under 2018 inkom fem rapporter till Stiftelsen Allmänna Barnhuset. Medlen för följande projekt beviljades mellan åren 2013 och 2017.

1.

Projektnamn: Hur hjälper man förskolebarn att berätta om känslomässigt viktiga händelser? Metodutveckling samt utvärdering av en intervention riktad mot barn och familjer.

Slutrapport, avhandlingen *I don't even remember anything* (2017) och en artikel *And they gave me a shot, it really hurt* (2017) i *Children and Youth Services Review*.

Författare: Karin Fängström (Anna Sarkadi), Uppsala universitet.

2.

Projektnamn: Ungdomars upplevelser av (o)trygghet i bostadsområdet

Slutrapport och populärvetenskaplig sammanfattning.

Författare: Karin Fängström (Anna Sarkadi), Uppsala universitet.

4.

Projektnamn: Ekonomisk utsatthet bland barn med föräldrar med kognitiva svårigheter

Artikeln *Välfärdsstatens logik? Erfarenheter från föräldrar med kognitiva och ekonomiska svårigheter* (2016) i *Socialvetenskaplig Tidskrift* 23:1

Författare: Elisabeth Näsman, Göteborgs universitet

3.

Projektnamn: Mor- och farföräldrars respons på våld i nära relation, barns erfarenheter och perspektiv

Slutrapport, populärvetenskaplig sammanfattning samt artikeln *Creating safe atmospheres? Children's experiences of grandparents' affective and spatial responses to domestic violence* (2017) i *Children's Geographies*.

Författare: Linn Sandberg, Södertörns högskola

5.

Projektnamn: Forskningscirklar om barns och ungdomars delaktighet inom socialtjänsten – en nationell studie

Slutrapport och populärvetenskaplig sammanfattning.

Författare: Ulla Beijer, FoU Sörmland

Kunskapsspridning i digitala kanaler

Att tillgängliggöra aktuell kunskap för forskare, professionella som möter barn och unga samt till beslutsfattare och allmänhet är en viktig del i Stiftelsen Allmänna Barnhusets arbete. För att stärka situationen barn i socialt utsatta livssituationer krävs att kunskapen från forskning och praktik sprids till relevanta målgrupper och kan tas tillvara av de som möter barnen i deras vardag.

En av rekommendationerna från Barnrättskommittén är att Konventionsstaterna åtar sig att genom lämpliga och aktiva åtgärder göra konventionens bestämmelser och principer allmänt kända bland såväl vuxna som barn.

För att kommunicera så kostnadseffektivt som möjligt med våra olika målgrupper och få så stor spridning som möjligt har Barnhuset valt en strategi som fokuserar mycket på digital informations- och kunskapsspridning. Digital kommunikation innebär också stora möjligheter att kunna rikta och anpassa de budskap vi vill nå ut med till olika målgrupper. I strategin ingår att Barnhuset ska upplevas som en aktör med stor och aktuell kunskap inom våra respektive kunskapsområden och informationen ska vara intressant och korrekt förmedlad.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset kommunicerar med hjälp av sex olika webbplatser, tre Facebook-konton, Twitter, LinkedIn och nyhetsbrev.

Resultat

Det mesta av verksamheten förmedlas via huvudsajten www.allmannabarnhuset.se. Under året 2018 har vi haft 35 138 unika besökare på webbplatsen som tillsammans har tittat på 170 713 sidor och laddat ner 10 714 pdf:er av Stiftelsen Allmänna Barnhusets böcker.

En viktig kanal för spridning och kommunikation med Stiftelsen Allmänna Barnhusets målgrupper är de konton vi driver i sociala medier. Genom sociala medier skapas dessutom möjligheten att få mer personliga relationer med verksamhetens målgrupper och följare. Stiftelsen Allmänna Barnhuset sprider kontinuerligt information om pågående verksamhet via sociala medier, inte sällan genom bilder och mer personliga texter om verksamheten. Interaktiviteten i sociala medier, Facebook och Twitter, ökade markant under 2018. Stiftelsen Allmänna Barnhusets följare har gillat och delat många fler inlägg än tidigare år. På Facebook ökade antalet följare under 2018. Totalt besöktes webbplatsen 5 531 gånger av användare som klickat sig vidare från ett inlägg på Facebook, Twitter, YouTube eller LinkedIn.

För att få spridning på det som vi publicerar på våra webbplatser använder vi oss i stor utsträckning av vårt nyhetsbrev. Under 2018 har vi skickat ut 10 nyhetsbrev till drygt 10 000 prenumeranter vid majoriteten av utskicken. Nyhetsbreven öppnas av ca 20 % av prenumeranterna och 30 % klickar sig vidare till Barnhusets webbplats. Andelen läsare och klick är dock troligen högre eftersom det är möjligt att läsa nyhetsbrevet och klicka sig vidare från mailboxens läsfönster utan att öppna det.

35 138

unika besökare på allmannabarnhuset.se

10

nyhetsbrev

6

webbplatser

5 531

besökare som klickat sig vidare
från inlägg på sociala medier

10 714

nedladdningar av publikationer

10 000

prenumeranter på nyhetsbrev

3

Facebook-konton

Kunskapsspridning genom mötesplatser

Att arrangera mötesplatser för erfarenhetsutbyten har visat sig vara en framgångsrik metod för att tillgängliggöra aktuell kunskap för forskare, professionella som möter barn och unga samt beslutsfattare och allmänhet.

Genom att arbeta aktivt med att skapa mötesplatser för professionella ökar vi möjligheten till kunskapsuppbyggnaden och lärandet mellan myndigheter, ideella organisationer, kommuner, landsting och regioner inom ramen för Stiftelsen Allmänna Barnhusets projekt och temaområden.

De mötesplatser som anordnas av Stiftelsen Allmänna Barnhuset har som mål att uppmana och stödja olika verksamheter, myndigheter och organisationer att arbeta utifrån ett barnrättsperspektiv. Det innebär att både den enskilda medarbetaren och hela verksamheten arbetar rättighetsbaserat och har strategier för arbetet med att genomföra barnkonventionen.

Barnrättsdagarna

Barnrättsdagarna är en ledande mötesplats för alla som arbetar med barnrättsfrågor. Bakom denna satsning står Stiftelsen Allmänna Barnhuset och Barnombudsmannen. Det huvudsakliga syftet är att via tematiserade årliga konferenser sprida kunskap och inspirera till ett fördjupat arbete med att genomföra barnkonventionen.

Barnrättsdagarna är en kongress där Barnhuset sprider kunskap om barn i utsatta livssituationer från forskning, praktik och utvecklingsprojekt inom ramen för Barnhusets verksamhet. Arbetet med Barnrättsdagarna utgår alltid från barnrättskommitténs rekommendationer.

Resultat

Tema för 2018 års Barnrättsdag var "Alla barns rätt till jämlika uppväxtvillkor". Det är skillnader i uppväxtvillkor beroende på var i landet barn bor. Hur påverkas barnets rätt till en god hälsa, utbildning och utveckling av den miljö barnet växer upp i? Vad betyder detta för förverkligandet av FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen)?

Barnkonventionen gäller för alla barn och inget barn får diskrimineras på grund av sin eller sina föräldrars hudfärg, kön, språk, religion, funktionsnedsättning, nationella eller etniska ursprung. FN:s kommitté för barnets rättigheter sammanfattade slutsatser konstaterar att det finns brister i hur Sverige implementerar Barnkonventionen i praktiken. Kommittén uppmanar Sverige till att förstärka insatserna mot diskriminering, att barnets bästa ligger till grund i alla beslutsprocesser, och att barnet får sin röst hörd i praktiken.

Barnrättskommittén menar att för att uppnå verklig jämställdhet bör grupper av barn som är berättigade till särskilda åtgärder

identifieras och offentliga budgetar användas för att garantera alla barns jämlika rättigheter. De menar även att ansvariga bör anstränga sig extra för att rådgöra med barn som har svårigheter att komma till tals enligt artikel 12, inklusive barn i utsatta situationer.

Under Barnrättsdagarna 2018 lyftes nationella, regionala och lokala exempel på hur vi kan säkerställa att alla barn får sina rättigheter tillgodosedda utifrån deras behov för att de ska ges grundförutsättningarna för att delta i samhället på lika villkor enligt barnkonventionen och svensk lagstiftning.

Övergripande frågeställningar för konferensen var vad som krävs, inom olika samhällssektorer, för att leva upp till Barnkonventionen och andra relevanta internationella konventioner som rör barns rätt till jämlika uppväxtvillkor och vilka praktiska konsekvenser det får för olika yrkesgrupper och verksamheter. (Exempelvis inom förskola, skola, hälso- och sjukvård, socialtjänst och rättsväsende)

Arbetet med Barnrättsdagarna pågår under hela året och utgörs av utvärdering av genomförd kongress, planering av nästa 2019 års kongress; innehåll, form, genomförande, administration, marknadsföring samt kontinuerlig uppdatering av hemsidan www.barnrattsdagarna.se.

Barnrättsdagarna 2018 samlade 1 251

deltagare, huvudsakligen personer som arbetar i verksamheter som rör barn.

Barnrättsdagarna 2018 hade som mål att förmedla kunskap och förståelse för vad som krävs för att varje barn ska få växa upp och delta i samhället på jämlika villkor, att diskutera vilka utmaningar och möjligheter vi står inför när alla barns rätt till jämlika uppväxtvillkor ska tillgodoses, att synliggöra ett barnrättsperspektiv i verksamhetsutveckling och beslutsfattande samt att presentera konkreta metoder, verktyg, insatser och ny forskning som rör konferensens tema.

98 procent av deltagarna som besvarade enkäten efter Barnrättsdagarna var helt eller mycket nöjda med Barnrättsdagarna 2018 som helhet. 94 procent av deltagare anser att de fått med sig den kunskap de sökte när de anmälde sig. 91 procent angav att de fått en bra eller mycket bra bild av vilka utmaningar och möjligheter vi står inför när alla barns rätt till jämlika uppväxtvillkor ska tillgodoses. 86 procent av de svarande anger att de kommer att rekommendera andra att anmäla sig till Barnrättsdagarna 2019.

Sammanfattningar från föreläsningarna och seminarierna, bilder, citat och presentationer publicerades löpande under hela kongressen på Barnrättsdagarnas webbplats och i sociala medier. Under själva konferensen hade webbsidan 832 respektive 623 besökare. Under april månad hade sidan 3 809 besök och under hela året har sidan besökts av 20 875 unika besökare.

Under konferensen ökade Barnrättsdagarnas följare på Facebook med drygt 200 personer och under året ökade antalet följare från 1 476 till 1 802. Nytt för 2018 var Barnrättsdagarnas

Instagram-konto som vid årets slut hade 499 följare.

Stiftelsen Allmänna Barnhusets Stora Pris delades ut under Barnrättsdagarna 2018. Stora Priset delas ut varje år till den eller de som genom banbrytande insatser främjat barns och ungdomars sociala förhållanden i vårt land. Pristagarna erhöll 75 000 kronor vardera som förutsätts skänkas till någon verksamhet inom området sociala insatser för barn och ungdom.

Pristagare 2018 var Staffan Janson, barnläkare, forskare och professor och Marie Köhler, barnläkare, barnhälsoöverläkare, forskare och chef för Kunskapscentrum barnhälsovård i Region Skåne.

Arbetet för 2019 års Barnrättsdagar påbörjades under hösten 2018 genom att sätta temat barn i utsatta situationer med särskilt fokus på våld, separationer & vårdnadstvister samt barn i kontakt med socialtjänsten. Programmet för 2019 arbetades fram, marknadsföringen inleddes och anmälan öppnades.

Barnrättstorget

Barnrättstorget är en plats för kunskapsspridning och kunskapsutbyte om barnrättsfrågor i Almedalen. Värdorganisationer för Barnrättstorget har varit Barnombudsmannen och Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

Genom att samla myndigheter och andra viktiga aktörer på samma plats får besökare lättare att hitta barnrättsfrågorna i Almedalen och det bidrar till att hålla nere kostnaderna för allas medverkan i Almedalen. Stiftelsen Allmänna Barnhuset medverkar under Almedalsveckan för att sprida kunskap om verksamheten och för att sätta barnrättsfrågorna på agendan.

Resultat

Barnrättstorget hölls i Gotlands konstmuseum och var öppet för besökare från den 2 juli till den 5 juli. Stiftelsen Allmänna Barnhuset medverkade för femte gången som en av arrangörerna till Barnrättstorget tillsammans med Barnombudsmannen. Klockan 8 på måndagsmorgonen invigdes Barnrättstorget med Lilla Almedalen Special och ett panelsamtal om de viktigaste barnrättsfrågorna i valet 2018 där riksdagens tvärpolitiska barngrupp medverkade.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset valde att livesända alla sina egna seminarier på Barnrättstorget. Dessa visades på Barnhusets Facebook-sida. De seminarier vi höll tillsammans med Barnombudsmannen visades på Barnrättstorgets egen Facebooksida. Hashtagen vi använde för veckan var #barntorg.

Totalt har våra livesända seminarier och panelsamtal haft 10 942 visningar på Facebook.

Förutom värdskapet på Barnrättstorget arrangerade Stiftelsen Allmänna Barnhuset fem egna seminarier samt sex tältsamtal och åtta Lilla Almedalen tillsammans med Barnombudsmannen:

Mån 2 juli

- Invigning av Barnrättstorget med Lilla Almedalen Special, panelsamtal om de viktigaste barnrättsfrågorna i valet 2018
- Seminarium: Placerade barn har lägre skolresultat än andra barn. Vad görs för att råda bot på denna ojämlikhet?
- Panelsamtal: Alla barn har rätt till jämlika uppväxtvillkor. Har alla barn i Sverige samma förutsättningar?
- 2 st Lilla Almedalen.

Tis 3 juli

- Seminarium: Barn i familjerättsliga konflikter.
- Panelsamtal: MeToo och tystiklassen
- 2 st Lilla Almedalen.
- Panelsamtal: Hur kan vi garantera barns rättigheter när de är placerade inom dygnsvård?

Ons 4 juli

- Seminarium: Det är mitt liv! - Om sambandet mellan att inte få bestämma över sitt liv och barnmisshandel.
- Seminarium: Våld löser inget!
- Panelsamtal: Barns rätt att komma till tals i socialtjänsten
- 2 st Lilla Almedalen.

Tor 5 juli

- Seminarium: När barn är anhöriga till sina föräldrar har de rätt till delaktighet, information och stöd.
- Panelsamtal: Hos vem ligger ansvaret för att barn inte ska rekryterats till våldsbejakande extremism?
- 2 st Lilla Almedalen.

Lilla Almedalen genomfördes för andra gången 2018. Lilla Almedalen är arena där ungdomar får samtala med riksdagens partier. Partierna har en möjlighet att framföra sitt partis barn- och ungdomspolitik, som ett komplement till stora Almedalstalet och ungdomarna kan ställa frågor som de anser vara viktiga att lyfta inom riksdagspolitiken. Lilla Almedalen gav partierna en möjlighet att fokusera på de blivande väljarna – barn och unga. Lilla Almedalen ägde rum i tältet på Gotlands Konstmuseums gård, måndag – torsdag kl. 13:25-13:45 och 14:35-14:55. Samtliga riksdagspartier medverkade i Lilla Almedalen och mötte ungdomar från Buff, Sveriges elevråd Svea, Sveriges Elevkårer Tilia, Maskrosbarn, Sveriges Dövas Ungdomsförbund och Fler unga. Samtliga Lilla Almedalen livesändes via Barnrättstorgets Facebook-sida och sågs av totalt 670 följare.

Tältet blev än mer en mötesplats för planerade och spontana samtal i anslutning till seminarier med fokus på barnrättsfrågor.

2018 års upplaga av Barnrättstorget besöktes av ca 2 000 besökare och innehöll 58 olika programpunkter som hölls av 23 olika myndigheter och organisationer.

Antalet deltagare på Barnrättstorgets seminarier har minskat något sedan 2017 men ökat sedan flytten till Konstmuseet. 2016 besöktes Barnrättstorgets seminarier av 1 805 deltagare jämfört med 1 600 året innan. Både besökare och deltagare har gett positiv respons gällande 2017 års arrangemang. Samtliga medverkande myndigheter och organisationer har svarat att de var mycket nöjda med Barnrättstorget som helhet.

Nordiska Barnavårdskongressen

Stiftelsen Allmänna Barnhuset är sedan 1965 medlem i ett nordiskt samarbete som har till huvuduppgift att anordna nordiska barnavårdskongresser vart tredje år. Värdskapet för Nordiska Barnavårdskongressen, NBK alternerar mellan organisationer i de nordiska länderna Danmark, Färöarna, Finland, Island, Norge och Sverige.⁴³

Syftet med kongresserna är att sprida kunskap från forskning och praktik inom socialt arbete med barn och ungdomar. Tanken är att de nordiska länderna har mycket gemensamt och att vi kan lära av varandra både vad gäller forskning, praktik men också hur barnets rättigheter tas tillvara. Barnhuset ska främja det nordiska samarbetet inom ramen för NBK genom att fortlöpande delta i planerade samarbetsmöten och genomförande av kongresserna som genomförs vart tredje år.

Kongresserna innehåller plenarföreläsningar från de nordiska länderna och seminarier. En planeringsgrupp med representanter från länderna ses mellan kongresserna för planering och utvärdering. De olika nordiska länderna ansvarar själva för att anordna plenarföreläsare och seminarier från sina länder. Sverige var senast värmland 2012. Island var värd för Nordiska Barnavårdskongressen 2018. Representanter från Barnhuset har deltagit i processen att planera konferensens innehåll och teman

Resultat

Den Nordiska Barnavårdskongressen, The Nordic Congress on Child Welfare genomfördes i Reykjavik, på Island den 5 – 7 september med ca 400 deltagare från de nordiska länderna. Titel för kongressen var *Safety for Children: New thinking – New approaches*. Frågeställningar som behandlades under kongressen i plenar, seminarier och workshops var:

- How can we ensure the quality in child protection?
- Are we using evidence based methods and assessment tools in our decision making in child protection?
- How can we contribute to equality in child protection and ensure the quality?

Bland plenarföreläsarna fanns Marta Santos Pais, Special Representative of the UN Secretary-General on Violence against Children, George Nikolaidis, Chairperson Lanzarote Committee och Kirsten Sandberg, professor i juridik vid Oslo universitet och medlem of the UN Committee on the Rights of the Child.

Föreläsare från Sverige var Carl Göran Svedin, professor emeritus från Linköpings universitet och Anna Kaldal, professor i juridik från Stockholms Universitet. Stiftelsen Allmänna Barnhuset bidrog med plenarföreläsare Maria Heimer, fil dr, som presenterade resultatet från det forskningsprojekt som Barnhuset varit med och finansierat som rör målkonflikter i socialtjänstens arbete med utsatta barn under rubriken "Rethinking child protection: child participation and child welfare".

Stiftelsen Allmänna Barnhuset bidrog även med två seminarier som hölls på engelska. Det ena seminariet handlade om forskning om hur vi kan hjälpa barn i familjehemsvård (Interventions to improve foster children's

⁴³ Samarbetsorganisationer i de övriga nordiska länderna är: Boernesagens Faellesråd, Danmark, Barnaverndarstova Färöarna, Centralförbundet för barnskydd, Finland, Barnaverndarstova, Island och Norsk Barnavernsamband, Norge.

mental and physical health). Under seminariet presenterade docent Knut Sundell en systematisk utvärdering av det vetenskapliga underlaget för stödinsatser till barn i familjehem och till familjehemsföräldrar, som genomförts av SBU – Statens beredning för medicinsk och social utvärdering i Sverige. Frågeställningar som behandlas är bl.a. vad utvärderingen har för implikationer för praktiken och vilka behov av kunskapsutveckling som finns på området. Därefter kommenterades utvärderingens resultat av Therése Jarland, utvecklingschef på barnrättsorganisationen Maskrosbarn och Professor Marie Sallnäs.

Det andra seminariet behandlade socialtjänstens insatser vid våld eller försummelse av barn (Interventions by the personal social services when children are maltreated). Det innehöll två presentationer. Den första gjordes av docent Stefan Wiklund och behandlade en vetenskaplig utvärdering av olika föräldrar- eller föräldrar-/barninsatser som kan användas inom öppenvården vid omsorgsbrister. Utvärderingen är gjord av SBU – statens beredning för medicinsk och social utvärdering – i Sverige. I den andra presenteras resultaten från en avhandling från Institutionen för socialt arbete vid

Stockholm universitet av fil dr Hanna Linell. Avhandlingens ämne är ansökningar om tvångsomhändertaganden och de åtgärder samhället vidtar när unga utsätts för våld. Efter presentationerna reflekterade Lisa Dahlgren från barnrättsorganisationen Maskrosbarn och Kjerstin Bergman från Sveriges kommuner och landsting (SKL) över utvärderingen och avhandlingens resultat.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset ansvarade även för ett panelsamtal i plenar som handlade om barns rätt till skydd mot våld och övergrepp. Generalsekreterare Cecilia Sjölander samtalade med de nordiska Barnombudsmännen; Anna-Karin Hildingsson Boqvist, vikarierande barnombudsman i Sverige. Aviåja Egede Lynge, Børnetalsmand, Greenland, Salvör Nordal, Umboðsmaður barna, Iceland, Sólja í Ólavsstovu, Løgtingsins Umboðsmaður, Faroe Islands, Søren Gade Hansen, chefkonsulent and Lisbeth Sjørup sekretariatschef, Børnerådet, Denmark. De nordiska Barnombudsmännen fick berätta vad respektive land vet om barns utsatthet, görs på en övergripande nivå för att förebygga övergrepp och vilka insatser finns för de som blivit utsatta. Barnrättskommitténs rekommendationer till landet, togs även upp.

Deltagande i utredning, hearing, samrådsmöten, referensgrupper och remissyttranden

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har svarat på följande remisser:

- Vägledning och informationsmaterial till gifta barn, Dnr 30848/2017.
- Remittering av betänkandet Ett fönster av möjligheter - stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende SOU 2017:112
- Vägledning för identifiering av etiska aspekter vid granskning av kunskap och insatser inom socialtjänst, Socialstyrelsen
- Kvalitetssäkring av HVB, SIS-remiss 16512
- Barn i familjehem – umgänge med föräldrar och andra närstående SOU 2017:112
- Kunskapsstöd att samtal med barn Dnr 3.8-2133/2017
- Vissa frågor om barnpornografibrottet och om avskaffad preskription för allvarliga brott mot barn Ds 2018:23

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har medverkat i följande referensgrupper:

- Barnsäkerhetsprojektet
- Dialogmöte, Jämställdhetsmyndigheten, Göteborg uppdrag att samla och sprida kunskap om sexuella trakasserier
- Brottsoffermyndigheten, uppdrag att genomföra informations- och utbildningsinsatser av en ny sexualbrottslagstiftning.
- Islandsprojektet, VKV, Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer.
- Trauma på kartan, Barnafriid, Nationellt kunskapscentrum, Linköpings universitet.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har varit ledamot i följande styrelser:

- Centralförbundet för socialt arbete, CSA
- Barnafriid – Nationellt kunskapscentrum, Linköpings universitet
- Stiftelsen Karin och Ernst August Bångs minne
- Barnrättsdelegationen, Socialdepartementet

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har deltagit i följande nätverk:

- Socialstyrelsen, Kunskapscentrum för ensamkommande barn
- Socialstyrelsen, Barns delaktighet intern
- Socialstyrelsen och Nationellt kompetenscentrum (Nka), Om barn som anhöriga för idéburna organisationer.
- Socialstyrelsen, Barn i familjer med våld.
- Socialdepartementet, Nationellt uppdrag att motverka hedersrelaterat våld och förtryck
- NOA, Nationellt it-brottscentrum, Nationella operativa avdelningen, Internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har medverkat i följande hearing:

- Socialstyrelsen, Barn och unga med funktionsnedsättning som är asylsökande, nyanlända eller vistas i Sverige utan tillstånd.

Urval av aktuellt material 2018

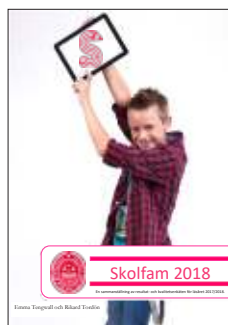
Publikationer

Den bästa och svåraste uppgiften i världen

Det är mitt liv!

Skolfams årsrapport 2018

Slutrapport Samverksansteam

Guide för BRA-samtal

Våld löser inget!

PROMISE Uppföljningsverktyg för Barnahus

Våld mot barn 2016

Filmer

1000-kronorsloppet

Det är mitt liv - om barn som inte får bestämma över sitt eget liv

Ibland är livet orättvist - om våld mot barn med funktionsnedsättningar

Våld löser inget - om våld mot barn i Sverige

Våld mot barn i uppfostringssyfte - om hot, våld och tvång som bestraffning

Stiftelsen Allmänna Barnhuset
Linnégatan 89 C
115 23 Stockholm

Org.nr: 802000-1072

Tel: +46 8 679 60 78
Fax: +46 8 611 38 41
info@allmannabarnhuset.se

www.allmannabarnhuset.se